

KIAO LA SEIA

Yá pò kú láe bee guu

Láe bee kí Salomoo kpalablea yá boolekè ní gbé pò aa kpalablè àà gbeao. Goo pò Davidi zikù táotao, a fí lé kpala yáo gōgō bo, ò àà né gbēon pla wèele wà e wà àà gēe ble (1.1-2.12), ò àà né Salomoo zìle báawa. Àà kíake guu à gbāakpà Lua kpé doawa ní azia beo. Ama àà yá pò kè vāi mé de à a dúniablea mīde ní luanaaikesaioe ní zoblea táaoneo (2.13-11.43). O Lua tò kpalapi kèaa pla. Isaili bui pò aa ku gugbantoo oio gí misiilei kí Salomoo nēe, ò aa nízia kía kpà (12.1-14.20). Bee tò Isailio kpalapi kèaa lee pla e wè òaa pla taawa, Isailio kpala ní Yudaoo kpalao. Aa kálea kō saee, āma aalio na gbā wà na ziao (14.21-22.53).

Lápi lé dadawēe à kù kiao aao de náaideo ũ Luaee. An náai bee ì to bùsu kua ò na, āma kúlea táaone ní luayāmasaio ì mipeñno kaalewae. Lua ānabio zìmá dasi, aaiō Lua yādilenēo doñgu. Anabi Elia mé ní mide ũ (17-19, 21).

Adonia azia dilea kía ũ

¹ Kí Davidi zikù táotao. Baa tó wà zwāa kuaàla, íana ì gi ò àà dee. ² O àà ìwao òè: Wá dii kí, to wà wéndia wēelene, aao zikene, io n gwa, io wúle n sae, ké íana su n de bo yái. ³ O wà gè kpálekè wéndia kefenai Isaili bùsuu píi, ò wà bò Sunē ũ noe Abisagawa, wa sè sùò kíe. ⁴ Wéndiapiá noanae. Io kí gwa ò zíkèè, āma kí ì àà dō noe ũo.

⁵ Agita né Adonia* azía díle a ka, à mè áme á kpalable tia. ⁵ à s̄s̄gō s̄è ní s̄s̄dē ní ḡs̄e gb̄ēon blakwi p̄ó aā bàale aā d̄baaē. ⁶ Zaa a ku, aà mae i aà lele à me b̄óȳai r̄le ke màaio. Aàpi s̄s̄ ḡs̄ kefenae. Abisaloũ mé ȳs̄ m̄i a kpàwà. ⁷ à lekpaai ní Zeluia né Yoabuo ní sa'ona Abiataao, s̄ aa z̄eààn̄. ⁸ Kási sa'ona Zadoki ní Yoiada né Benaiao ní ānabi Natāo ní Sim̄eio ní Davidi gb̄ēnāo ní aà d̄bai neḡōnāo aai z̄eààn̄. ⁹ Adonia sa'ò ní s̄āo ní zūo ní zune mekpaāo Gb̄èml̄e p̄ó kú Logeli nib̄ona saewa. A a d̄auna kían̄ēo s̄isi pii ní Yuda p̄ó de kía iwa ūo pii. ¹⁰ I ānabi Natā s̄isio ge Benaia ge Davidi d̄bai neḡōnāo ge azía d̄auna Salom̄o.

¹¹ à Natā ḡe Salom̄o da Baseba† là à mè: Ni ma Agita né Adonia kpalablè wá dii kí Davidi d̄sa saio lé? ¹² To mà ledama, lá r̄ȳs̄ ke, ò n̄z̄ia misi ní n né Salom̄o p̄ó. ¹³ Fele gé kí Davidi kíi, ní oè, ké à legb̄ène ȳā s̄s̄ à mè n né Salom̄o mé a kpalable a gb̄eu a ḡe ū s̄s̄ be? Ak̄ea Adonia mé kpalablèi? ¹⁴ Goo p̄ó r̄le ȳapi oè s̄ má mó s̄s̄, mí ȳ'idia. ¹⁵ à Baseba ḡe kí lè aà kpea, asa kí zik̄e. Sun̄eũ n̄e Abisaga kuaàn̄ we. ¹⁶ Baseba k̄ule mip̄el̄e, s̄ kí aà là à mè: Bó ní yeii? ¹⁷ A w̄ewà à mè: Baa, míme n legb̄è mapi n z̄òblenae ní Dii n Lua t̄o n mè ma né Salom̄o mé a kpalable, īo de kía ū n ḡe ūo lò? ¹⁸ Gwa ma dii kí, Adonia mé kpalablè tia, mé ní a ȳá d̄so. ¹⁹ A sa'ò ní zūo ní zune mekpaāo ní s̄āo dasidasi, à n n̄ēo s̄isi pii ní sa'ona Abiataao ní z̄iḡs̄o d̄baana Yoabuo, s̄ i n z̄òblena Salom̄o s̄isio. ²⁰ Ma dii kí, míme Isailio s̄s̄anzi n̄pii, wà e ma gb̄é p̄ó a ḡs̄ kía ū

* 1:5 2Sam 3.4 † 1:11 2Sam 12.24

n gbeu. ²¹ Ma dii kí, tó n ta n deziò guu, mapi ní ma né Salomòò, wá wá gwa tàaedèò ùe.

²² Ké àle yá'o ní kíò màa, ò ànabi Natā kà. ²³ Wa ò kíe wà mè, ànabi Natā ké. Ǿ Natāpi mò kùle kíe, à wùle a gbèeu ²⁴ à mè: Ma dii kí, míme n mè Adonia kpalable, iò de kía ù n gèe ùa? ²⁵ Asa à gè sa'ò gbā ní zuò ní zune mekpaaò ní sãò dasidasi. A n néò sísi píi ní n zígòò dɔanao ní sa'ona Abiataao. Aale pòble, aale imiaànò tia, aale me: Lua kí Adonia dõ ní aafiao! ²⁶ Ama i mapi n zòblena sísiò ge sa'ona Zadoki ge Yoiada né Benaia ge n zòblena Salomòò. ²⁷ Ma dii kí, asi míme n yápi kè, ò n gi gbé pò a zòle kpalau n gèe ù oi wápiò n zòblenaònea?

Salomòò kpaa kpalau

²⁸ Ǿ kí Davidi mè: A Baseba sísimèe. Ké Baseba mò gè, à mò zè kí ae. ²⁹ Ǿ kí legbèè à mè: Dii ku! A ma bò taasi píi guu. ³⁰ Lé pò má gbène ní Dii Isailiò Lua tóò, ma mè n né Salomòò mé a kpalable ma gbeu, iò de kía ù ma gèe ù, má ke gbā káukāu. ³¹ Ǿ Baseba kùle mipèle tòle kíe à mè: Ma dii kí Davidi, Lua n dõ ní aafiao gòpii!

³² Ǿ kí Davidi mè: A sa'ona Zadoki sísimèe ní ànabi Natāò ní Yoiada né Benaiaò. Ké aa kà kí kíi, ³³ a ònè: A ma íwaò naaa à gé ma né Salomòò dii ma sòbaona kpe, í geaànò Giõ. ³⁴ Wekii sa'ona Zadoki ní ànabi Natāò aa nísikauwà, aai aà dile Isailiò kía ù, í kuupe à wiile à me: Lua kí Salomòò dõ ní aafiao! ³⁵ Bee kpe í suaànò, i zòle kpalau, iò de kía ù ma gbeu. Aàpi má dile Isailiò ní Yudaò dɔana ù. ³⁶ Ǿ Yoiada né Benaia ò kíe: A ke màa! Dii n Lua n lési, ma dii kí! ³⁷ Lá Dii kunnò ma dii kí, aàò kú ní Salomòò màa sò, i aà kíake káfi de n póa.

38 Ǿ sa'ona Zadoki ní ānabi Natāo ní Yoiada né Benaiao ní d̄b̄aiǿ gè Salom̄ǿǿ d̄i kí Davidi s̄ǿbaona kp̄e, aa gèaàǿ Giǿ. 39 Ǿ sa'ona Zadoki n̄isi tùu sè Dii zwāakp̄eu, à n̄isipi kà Salom̄ǿǿwa. Ké wà kuupè, ǿ gbépii wiilè aa mè: Lua kí Salom̄ǿǿ d̄ǿ ní aafiao! 40 Ǿ gbépii b̄ò teaàzi, aale su, aale kulep̄e, aale p̄onake maamaa, ǿ t̄oole lùà k̄ǿfi p̄ó aale kep̄i yái.

41 Ké Adonia ní gbé p̄ó à ní sisio p̄oblè aa làa, aale f̄ele, aa k̄ǿfi pi mà. Ké Yoabu kuu'ǿpi mà, ǿ à mè: Bó z̄oa mé d̄o wéle guu màai? 42 I yápi o a làao, ǿ sa'ona Abiataa né Yonataa kàd̄ ḡǿǿ. Ǿ Adonia mè: M̄o ñ ḡē. B̄eēēden n̄ ū, baona n̄ m̄ǿd̄. 43 Ǿ Yonataa ò Adoniae: Aawo! Wá dii kí Davidi mé Salom̄ǿǿ kp̄à kp̄alau. 44 A sa'ona Zadoki ní ānabi Natāo ní Yoiada né Benaiao ní a d̄b̄aiǿ gb̄aē aa gèaàǿ, ǿ aa gè aà d̄i kí s̄ǿbaona kp̄e. 45 Ǿ sa'ona Zadoki ní ānabi Natāo n̄isikàwà, aa aà kp̄à k̄ia ū Giǿ. B̄oa we aa sù ní p̄onakeao, ǿ wéle lòo. K̄ǿfi p̄ó á màn we. 46 Salom̄ǿǿ z̄ǿlea kp̄alau k̄è. 47 Ǿ wá dii kí Davidi ìwao mò f̄okp̄awà s̄ǿ, aa mè Lua Salom̄ǿǿ t̄ob̄o d̄e aà p̄ó! Lua aà k̄iake gba gb̄aa d̄e aà p̄ó! Ǿ Davidi misiile Dii a liiwa, 48 à mè: Wà gb̄aakpa Dii Isailio Luazi! Asa a tò ma wesi ma ḡēē kp̄aa ma kp̄alaul̄e gb̄a.

49 Ké v̄ia gbé p̄ó Adonia ní sisio k̄ù, ǿ aa tilè, baade a taa k̄è. 50 Ké Adonia lé v̄iake Salom̄ǿǿe, à f̄ele gè nà Dii gbagbakiizi, à a k̄óba k̄ù. 51 Ǿ wa ò Salom̄ǿǿe wà mè: Gwa, Adonia lé v̄iakeneē, à gè nà Dii gbagbakiizi a a k̄óba k̄ūa, àle me ñ legbē n z̄òblenae gb̄a, ké n̄ȳǿ a d̄eo. 52 Ǿ Salom̄ǿǿ mè: Tó a azia k̄ūa d̄ǿ gbé b̄eēēde ū, baa aà mikāe a l̄ele z̄īleo. Tó wà sù v̄aie èwà s̄ǿ, à ḡaē. 53 Ǿ kí Salom̄ǿǿ gb̄éǿ

zì aa Adonia gò Dii gbagbakiwa. Ké Adoniapi mò kùlèè, ò Salomoo òè: Ta n be.

2

Davidi ledilea Salomooe

¹ Ké Davidi gagoo káikù, à ledile a né Salomooe à mè: ² Mále gé gékíi. Sòdile, níó de gbé kàsaá ù! ³ Nílió Dii ní Lua yádilenoo kùá, níó taa'o lá a yeiwa, níó àà ɔtonɔkíi gwa, níó àà yádileaoo kùá ní àà ikoyáoo ní àà yá'onoo, lá a ku Mɔizi ikoyá láuwa, yá pò níle ke pii ío bo maa, n tá pii ío na. ⁴ Màa Dii a yá pò a òmeee papa à mè, tó ma néó níziá kùá dõ, mé aale taa'o lá á yeiwa síana, mé an sò kuwa, ma buíoo aao kpaa Isailio kpalau gɔɔpiié.

⁵ N yá pò Zeluia né Yoabu kèmeee dõ, lá à Isaili zígɔoo dɔaana gbéon plaoo dède, Nee né Abinee* ní Yeteé né Amasao.† A gbépio dède, an au fà àà asana ní àà kyaleowa. I ke sò zì guu no. ⁶ Yá kèè n òno léú. Nsu to àà miká dadau, í gbasa ta bedau nie guuo. ⁷ Gbèkèke Galada gbé Baazilai negɔoo. N ní dile gbé pò áo pòble sánuoo guu, asa aame aa zèmano gɔoo pò mále bàale n vùí Abisaloúe.‡ ⁸ Bèyãmeee bui Gela né Siméi, Bauliú gbé kunnoo lo. A ma ka pásipási gɔoo pò mále gé Maanaiú.§ Ké à mò dàmale Yuudéi, ma legbèè ma mè ní Diio má àà deo.* ⁹ N beeo nísu ò àà to we swágagasaio. N òno, lá níyò ke ò tsiwà àà ta bedau, ní dõ.

* 2:5 2Sam 3.27 † 2:5 2Sam 20.10 ‡ 2:7 2Sam 17.27-29 § 2:8 2Sam 16.5-13 * 2:8 2Sam 19.16-23

10 Ǿ Davidi gà. Yelusaleũ fáani pò wà aà vìu ò wí me Davidi wéle.† 11 A de Isailio kía ũ wè blaε, Heblò wè sopla,‡ Yelusaleũ wè baakwi ní àaño. 12 Salomoo mé gò kía ũ a mae gbeu, a ku kpalau gíugiũ.

Adonia gaa

13 Agita né Adonia gè Salomoo da Baseba lè, ò Baseba aà là à mè: Aafia n maa? A wèwà à mè: Aafiae! 14 Adonia èa mè: Má yávi mà one. Baseba mè: O! 15 Ǿ Adonia mè: N dõ ké kpala de ma pò ũ yāae. Isailio wé domazi nípii mà gò kía ũ, ò yá lile, ma dāuna mé kpalablè, asa Dii mé aà kpau. 16 Tiasa yá mendo mále gbeama, nsu gí keimeeo. Baseba mè: O! 17 Ǿ à mè: Gbeamεε kí Salomoo wa aà Sunεũ nε Abisaga§ kpaa nò ũ, asa a gineo. 18 Baseba òè: Tòò, má oène.

19 Ké Baseba gè kí Salomoo lei Adonia yápi musu, ò kipi fεle gè daaale à kuleè, ò à èa mò zòle a gínaa. Ǿ wà mò Basebaε ní kilao, ò à zòle kí oplai. 20 Basebapi mè: Yá yoo nae má ví mà gbeama, nsu gí keimeeo. Ǿ kí mè: Gbea Naa, má gio. 21 Ǿ Baseba mè: To wà Sunεũ nε Abisaga kpa n vìi Adoniawa nò ũ. 22 Ǿ kí Salomoo a da là à mè: Bóyái níle Sunεũ nε Abisaga gbea Adoniaei? Kpala níle gbeaè we mè, asa ma vìie. Nle kpala gbeaè ní sa'ona Abiataao ní Zeluia né Yoabuoε. 23 Ǿ kí Salomoo pi legbè à mè: Má sí ní Diio, tó Adonia i ga yá pò a gbèapi yáio, Lua yāpāsikεmεε bèebēε. 24 Lá Dii ma kpa kpalau, à ma dile ma mae Davidi gēε ũ, à ma bui zèdò lá à a legbèwa, má sí ní

† 2:10 Zln 2.29 ‡ 2:11 2Sam 5.4-5 § 2:17 1Kia 1.3-4

Diipio Adonia gà gbãε. ²⁵ Ǿ kí Salomɔɔpi Yoiada né Benaia zì, à gè ɔ̀tò Adoniawa, ɔ̀ à gà.

Salomɔɔ Abiataa yaa ní Yoabu gaao

²⁶ Kí ò sa'ona Abiataaε: Εa ta n bualoũ Anato. A kù n gaε, āma má n de gbão, asa nime n Dii Lua kpagolo sè n dɔaa ma mae Davidiε,* mé n zeaàno aà wetāa píi guu.† ²⁷ Maa Salomɔɔ Abiataa ya bò Dii gbagbaziu, ké yá pò Dii ò Eli beɔeɔ musu‡ Silo e pa yái.

²⁸ Ké Yoabu a feena mà, ɔ̀ à bàalè gè Dii zwàakpe ua, à nà Dii gbagbakĩizi à a kóba kũ. Yoabupi zè ní Adoniao yāaε, āma i ze ní Abisaloũoo. ²⁹ Ké wa ò kí Salomɔɔε, Yoabu bàalè gè Dii zwàakpe ua, a ku sa'okĩipi saε, ɔ̀ Salomɔɔ ò Yoiada né Benaiaε aà ge ɔ̀tòwà we. ³⁰ Ké Benaia gè Dii zwàakpe ua, a òè: Kí mè, mɔ̀ n bɔ! Ǿ Yoabu mè: Aawo! Lakii má gau. Ǿ Benaia gbéɔ zì kíwa à mè: Lá Yoabu yázāsian ke. ³¹ Ǿ kí òè: Keè lá a òwa. N aà de, ní aà vī, ké aà gbēɔea pā yá su wi mapi ní ma de beɔeɔ musuo yái. ³² Dii a to aà gbēɔea yá wí aà musuε, asa à ɔ̀tò yāesaide gbēɔn pla pò an maa dealaɔwaε. A Neε né Abineε, Isaili zīgɔɔ dɔaana ní Yeteε né Amasa, Yuda zīgɔɔ dɔaanao dè ma mae lé saie. ³³ An dea yá aɔ wi Yoabu ní a buiɔ musu gɔɔpiiε, kási Dii aɔ Davidi ní a buiɔ ní a uao ní a kpalao gba aafia gɔɔpiiε. ³⁴ Ǿ Yoiada né Benaia gè ɔ̀tò Yoabuwa, ɔ̀ wà aà vī a be gbáau. ³⁵ Ǿ kí Yoiada né Benaia dīle zīgɔɔ dɔaana ũ aà gbεu, sa'ona Zadoki sɔ̀ Abiataa gbεu.

* **2:26** 2Sam 15.24 † **2:26** 1Sam 22.20-23 ‡ **2:27** 1Sam 2.27-36

Siméi gaa

³⁶ Kí gbéó zì aa Siméi sísi, ò a òè: Bekpa Yelusaleũ la, níó ku a guu. Nsu bọ wéleu la ò gé gueio. ³⁷ Nyó dō sáasá ké gọọ pọ n bua Sedōwa, n gan we. Kási n nzia dèe. ³⁸ Ǿ Siméi ò kíe: Yāmaaε, ma dii kí. Mapi n zòblena má ke lá ní òwae. Ǿ à gò Yelusaleũ màa gĩa gọọpla.

³⁹ Wè àaó gbea Siméi zò gbéon plaọ bàalè aa tà Maaka né Akisi, Gata kía kíi, ò wa ò Siméie: N zọọ ku Gata. ⁴⁰ Ǿ Siméi fèle káoyè a zàa'inaε, à gè Akisi kíi Gata a zọpio weele. Ké à ní é, ò à ní séle Gata à sùrínó. ⁴¹ Ǿ wa ò Salomọọε, Siméi bọ Yelusaleũ, à gè Gata à èa sù. ⁴² Ǿ kí gbéó zì aa Siméi sísie, ò a òè: Má tò ní legbè n mè ní sí ní Diio, ò ma lezàma ma mè, zí pọ n bọ la n ge guei, òyó dō ké n gan we. Ǿ ní òmεε, yāmaaε, ní mà. ⁴³ Bóyāi n bọ lé pọ ní gbè n mè ní sí ní Diio n yá pọ má dīlenεo kpéi? ⁴⁴ Ǿ kí èa òè ló: Vāi pọ ní kè ma mae Davidie dngungu píi. Dii mé a to vāipi wi n musu sa, ⁴⁵ kási a báaadamaguε, i Davidi kpala zínapele gíúgiú, aọ láaa vío. ⁴⁶ Kí yā'ò Yoiada né Benaiε, ò à gè ọ̀tè Siméiwa. Màa Salomọọ kpala zínapele.

3

Salomọọ ònọ gbeaa (2Lad 1.1-13)

¹ Salomọọ ledoukè ní Egipiọ kí Falađo, à aà nenεe sè nọ ũ, à sùò Davidi wéleu e àò gé a kpé ní Dii kpéọ ní Yelusaleũ bíio midéi. ² Gọọ bee wi kpédo Diie gĩa, ò wíọ sa'o gulesí pọ wa bọwa. ³ Salomọọ ye Diizi, a a mae Davidi yādilenεo kūa, kási sō ì sa'o gulesípíowae, ò ìo tulaletikatea we.

4 Ǿ à gè Gabaᵔᵔ sa'oi, asa guleᵔí bee mé deᵔíla. A sa pᵔ wí a pᵔ kátēu à tékū ò we ní sa'obᵔᵔ mèn ᵔaa sᵔᵔ. 5 Ǿ Dii bᵔ mᵔwà nana guu we gwāasína à mè: Pᵔ pᵔ ní yei gbēaa. 6 Ǿ Salomᵔᵔ mè: N gbēkekè n zᵔblena ma mae Davidie maamaae, ké a dene gbēmaa náaide nᵔsepuede ũ yái. N gbēke zᵔᵔ kèè, ní tò mapi aà né lé kible aà gēe ũ e ní a gbāo. 7 Tia kéwa Dii ma Lua, n mapi n zᵔblena kpà kía ũ ma mae Davidi gbēu. Ewaasonan ma ũ, má dᵔaanake dᵔᵔ. 8 Mapi n zᵔblena, má kú ní n gbé pᵔ ní sèᵔ, gbé dasi pᵔ wa fᵔ ní nao wà ní lé dᵔᵔᵔ. 9 To mapi n zᵔblena màᵔ laai vᵔ, to màli yágᵔᵔᵔ n gbéᵔne mà maa dᵔkᵔe ní vāio. Tó màa no, kpelewa má ke mà yágᵔᵔᵔ n gbé dasipiᵔnei? 10 Yá pᵔ Salomᵔᵔ gbèapi kà Diigu, 11 Ǿ a òè: Lá yá pᵔ ní gbèaan we, ni wēni gbāa gbēao ge àizee ge n ibēeᵔᵔ gaa, sema yágᵔᵔᵔa a zéwa dᵔa Ǿ ní gbèa, 12 má ke lá ní gbèawa, má n gba ᵔᵔᵔ ní laaio. Gbé pᵔ kú n āae ge gbé pᵔ aᵔ ku n gbēae ᵔᵔᵔ a kanwao. 13 Má pᵔ pᵔ ni gbēao kpama lᵔ, má n gba àizee ní gawio píi, kíae a kanwao e n ge n gaᵔ. 14 Tó níle táa'o lá má yeiwa, mé ní ma yá'oneᵔ ní ma yādileᵔᵔ kúa, lá n mae Davidi kúa yāawa, má n wēni dᵔne ní mᵔgalao. 15 Ǿ Salomᵔᵔ vᵔ, asa nana àle o. Ǿ à tà Yelusaleᵔᵔ à gè zè Dii bàa kua ní Isailiᵔ kpagolo ae, à sa pᵔ wí a pᵔ kátēu à tékū ní sáaukpasao ò we, Ǿ à blesakè a íwaᵔne.

Salomᵔᵔ yágᵔᵔᵔa káaluane

16 Ziewa káaluá gbēᵔn plaᵔ mᵔ Salomᵔᵔ kíi, aa sì aà ae. 17 An gbēdo mè: Gáafaakemeae Baa. Mapi ní nᵔee beeo wá kú kpé doᵔe. Ǿ ma ne'í,

wámewawa pla kpépiu. ¹⁸ A gɔɔ àaɔde zɪ̃ ð nɔɛpi ne'ɪ sɔ̃. Wámewawa pla kpépi guu, gbēe kúwanɔ weo. ¹⁹ Ké nɔɛpi wùle a negɔɛpiwa gwāasina, à gà. ²⁰ ɔ̃ à fēle gwāasɪn wɛɛdo, à ma negɔ̃e sè ma sae gɔɔ pɔ mapi n zòblena mále i'ò, a wùle a kùe, ð à né pɔ gàpi sè, a wùlemɛɛ ma kùe. ²¹ Ké ma vu kɔɔ mà yɔ̃ kpá ma néwa, ð má è gè. Ké má gwàgwa, mi e ma ne'ia ũo. ²² ɔ̃ nɔɛpi gbēdo mè: Egeɛ! Ma né mé bēɛ, n né mé gà. ɔ̃ nɔɛ sēia mè: Egeɛ! N né mé gà, ma né mé bēɛ. ɔ̃ aale lekpaake kí ae.

²³ ɔ̃ kí mè: Gbēɛ bee mè a né mé bēɛ, n né mé gà, mé gbé kee mè, egeɛ, n né mé gà, a né mé bēɛ. ²⁴ ɔ̃ à èa mè: A mɔmɛɛ ní fɛndaɔ. ɔ̃ wà m̀òè. ²⁵ Kí mè: A né pɔ bēɛ zɔɛ pla, í a kpedo kpa gbēdowa, í a kpedo kpa gbēdowa. ²⁶ ɔ̃ nɔɛ pɔ a né mé bēɛ, népi kèè wēnaũ, a ò kíe: Baa, né pɔ bēɛpi kpawà, n̄isu n̄ aà deo. ɔ̃ aà gbēdo mè: Aɔ de ma pɔ ũo, aɔ de n pɔ ũ s̄o, wà aà zɔɛ pla. ²⁷ ɔ̃ kí yāg̀g̀g̀ à mè: Wà né pɔ bēɛpi kpa nɔɛ sēiawa. Asu à aà deo, aà dan we. ²⁸ Ké Isailiɔ yákpale pɔ kí kèpi mà, aa aà yādà gb̄ia, asa aa è Lua aà gbà ònɔ aà yāg̀g̀g̀né a zéwa.

4

Salomɔɔ iwao

¹ Kí Salomɔɔ mé Isaili bui píi kía ũ. ² Aà bùsu d̄baanaɔ t̄ɔn ke: Zadoki né Azalia mé sa'ona ũ. ³ Sisa néɔ Eliolefu ní Ahiao mé aà lakēnaɔ ũ. Ailudi né Yosafa mé aà kp̄awakena ũ. ⁴ Yoiada né Benaia mé aà zīḡɔɔ d̄baana ũ. Zadoki ní Abiataao mé sa'onaɔ ũ. ⁵ Natā né Azalia mé aà bùsu d̄baanaɔ gbēz̄ɔɔ ũ. Sa'ona Zabudu, Natā né mé aà kwàasi ũ. ⁶ Ahisaa

mé aà be ziia ũ. Abeda né Adonilaũ mé zɔzĩ gbězɔũ.

⁷ Kí Salomɔɔ Isaili b̀usu gbězɔũ d̀iledile gběɔn kuεpla. Wě ní wěo an baade í ḱipi ní a uadeɔ gwa ní b̀leo mɔ dodo. ⁸ An tón ke: Hulu né mé Eflaiũ buiɔ b̀usu s̀iside ví. ⁹ Dekεε né mé Makaza ní Saalebiũ ní Besemesio ní Elonio ní Bekanao ví. ¹⁰ Hεεε né mé Alubo ví. Soko ní Efεε b̀usu búuoá aà p̀e lo. ¹¹ Abinadabu né mé Doo gusiside ví. Salomɔɔ nenɔε Tafa mé aà nɔ ũ. ¹² Ailudi né Baana mé Taanaki ní Megidoo ní Betesã b̀usu p̀ó kú Zaletã saε ní Yezεεε z̀leo ví p̀ii sea za Betesã e Abeli Mεola e Yokemaũ kpεle. ¹³ Gebεε né mé Lamɔtu Galada ví. Manase né Yaii mé z̀ewia p̀ó kú Galada b̀usuũ ví ní Aagobu b̀usu p̀ó kú Basanao ní a mεewia bíideɔ m̀en bàã. Wà ní b̀le gbáã k̀è ní mɔgotεε. ¹⁴ Ido né Ainadabu mé Maaniũ ví. ¹⁵ Aimaaza mé Nεfatali b̀usu ví. Ɔme Salomɔɔ nenɔε Basema s̀e nɔ ũ. ¹⁶ Usai né Baana mé Aσεε buiɔ b̀usu ví ní Alotio. ¹⁷ Palua né Yosafa mé Isakaa buiɔ b̀usu ví. ¹⁸ Ela né Simεi mé Běyãmεε buiɔ b̀usu ví. ¹⁹ Uli né Gebεε mé Galada b̀usu ví. Amoleo ḱi Siɔ ní Basana ḱi Oguo mé kú we yãa. Gebεεpi mé b̀usupi d̀aana ũ ado. ²⁰ Yudaɔ ní Isailiɔ dasi lán isiale ũfãawaε. Aaĩɔ p̀oble, aaĩɔ imi, aaĩɔ p̀onake.

5

Salomɔɔ namablea ní ad̃nɔ

¹ Sea za Uflatai e Filitě b̀usuũ ní Egipi b̀usu leo,* Salomɔɔ mé b̀usupiɔ ḱia ũ p̀iε. B̀usupiɔ gběɔ ɔ falubɔè e aà wěni léuε. ² Salomɔɔ ua gɔɔ do blen ke: P̀εeti koko ðaa do ní basɔo, p̀wenti koko ðaa àã.

* **5:1** Daa 15.18

³ Zu pò wa gwà be à mèkpa mèn kwi, kpàsa zu bao, sã basoó n̄ banaoó n̄ tueoó n̄ buaoó n̄ ko maaó lo. ⁴ Asa òme bùsu pò kú Uflata be'aeoó píi kía ù za Tifasa e Gaza, mé yákele ku gueio. ⁵ Salomooó gooó Yudaó n̄ Isaili pò kú za Dã e Beesebaó kálea n̄ bùsuu dooóae, baade n̄ a vēelio n̄ a kaadōenlio.

⁶ Salomooó s̄s̄ pò aai gó gáleoó k̄eé òaasooóoó leoó síiōe (4.000), a pò pò wī dikpeoó s̄s̄ òaasooóoó leoó kuēpla (12.000). ⁷ Bùsu gbēzōó pò à n̄ díledilepioó s̄s̄, an baade lo m̄e n̄ bleo m̄o pò wa dílewa, kí Salomooó n̄ gb̄é pò aai m̄o p̄obleiaànooó pò ù. P̄oe lí k̄ésámáo. ⁸ Aai m̄o s̄pioone n̄ éseo n̄ tàaao lo gu pò aa kuu, lá wa díle n̄ baadeewa.

⁹ Lua Salomooó gbà òno n̄ wezēo maamaa à k̄è zài. Wa f̄s̄ aà d̄oa lé d̄o, lá wa f̄s̄ ísiale ūf̄aa lé d̄owa. ¹⁰ Salomooó òno de gukp̄edeoó n̄ Egipioó p̄oa píi. ¹¹ Aà òno de gb̄épiia. A de Ezala bui Etanila† n̄ Maoli néo Emani n̄ Kalolio n̄ Daadao. A tob̄ò bùsu pò liaaaàzio guu píi. ¹² A yáasik̄è òaasooóoó leoó àaōe (3.000),‡ mé le pò a d̄ao k̄a òaa sooó n̄ sooo (1.005). ¹³ A lío n̄ láo yá b̄oolek̄è, sea za seđe lí pò kú Libã bùsuu e à ḡè p̄è lá pò ì b̄ole b̄iwaowa. A n̄b̄ooó yādàné lo n̄ b̄ao n̄ p̄otaa'onkuawaó n̄ kpooó. ¹⁴ Kía pò kú d̄únia guuoó aà òno bao mà mípii. Bùsu n̄ bùsuo píi aa n̄ gb̄éó z̄i, aa ḡè aà òno mà.

Salomooó Dii kp̄é soúkea
(2Lad 2.1-17)

¹⁵ Ké Tii kí Hilaū mà wà Salomooó kpà kía ù a mae gb̄eu, à a iwaeoó z̄i wà, asa Davidi gb̄ēnae yāa. ¹⁶ O Salomooó gb̄éó z̄i Hilaūpiwa à mè: ¹⁷ N d̄s̄ ké ma mae

† 5:11 Sou 89 ‡ 5:12 Yaa 1.1, 10.1, 25.1

Davidi i e kpedò Dii a Luaεο, ké bui pò liaaaàziò lé zíkaaàno yáí, e Dii gè ní kèè gbadibo ũ. ¹⁸ Tia kéwa sò Dii ma Lua tò ma íampakíi è. Ibele kú gueio, músi kuo. ¹⁹ A yáí tò má ye kpedò Dii ma Luaε, lá Dii ò ma mae Davidiεwa à mè, aà né pò á kpá kpalau aà gēε ũ mé a kpedòε. § ²⁰ Yádile gbéεne aa Libā sede lío zōzōmεε. Ma zíkεnao zípi ke ní n zíkεnao sánue, mí n zíkεnapio fiabone lá ní òwa píi. N dō ké wá gbēε ví à lizō dō lá á Sidōdeowaο.

²¹ Ké Hilaū Salomoo yápi mà, aà pò kèna maamaa à mè: Wà gbāakpa Diizi gbā, asa à Davidi gbà né òno, àle dōaa a gbé dasipione. ²² O Hilaū gbé zì Salomowa à mè: Ma lékpāsā pò ní kèmεε mà. Má ke lá ní yeiwa sede lío ní pēlio yá musu. ²³ Ma zíkεnao lípio se za Libā sìsio musu, aa pilaò ísiale, mí yeye mà gbé zione ísiala. Gu pò ní òmεε, we má tó wà káleune, ní taò. Mpi sò, yá pò má ye ñ kemεε mé blekpaa ma uadeowa ũ. ²⁴ Maa Hilaū ìo sede lío ní pēlio kpa Salomowa lá a yeiwa. ²⁵ Salomoo sò ìo pówena kpawà wē ní wēo koko òaasoo leε òaa do (200.000) ní nísio koko òaasoo leε bao (20.000). ²⁶ Dii Salomoo gbà òno lá à a legbèèwa. Hilaū ní Salomoo na ní kōo, ò aa ledoukè.

²⁷ Kí Salomoo gbé sèse Isaili buio guu píi, à ní dá zípiu gbéon òaasoo leε baakwi (30.000). ²⁸ Io ní zì Libā mo ní mo gbéon òaasoo leε kwi (10.000). Gbépio í ke Libā mo do, ò aai su aa ke be mo plapla. Adonilaū mé zozípi gbēzō ũ. ²⁹ Salomoo gbè'ánao ví gusiśideu gbéon òaasoo leε basiiō (80.000), a sèsenao sò gbéon òaasoo leε bàakwi

(70.000). ³⁰ Gbépio bàasi, Salomoo gbéó diledile gbéon òaasoo lee àaó ní òaa àaóo (3.600), aao wéte zipizi. ³¹ Kí yādile, ɔ wà gbè gbène maaò pàapaa, wa à wa sèle sùò kpépi édaaleboo ũ. ³² Maa Salomoo zikenaó ní Hilaũ zikenaó ní Gebalideó lizòzò aa kèke, aa gbe kèke kpépi doo ũ.

6

Salomoo Dii kpé doo (2Lad 3.1-14)

¹ Isailio boaa Egipi wè òaa pla ní basiišo (480) gbea, Salomoo kpalablea wè síiše, a mo plaade pò wí me Zivi guu, ɔ à nà Dii kpé boawa. ² Kpé pò a bò Diiépi gbàa gàsísuu bàaše, a yàasa bao, a lesí baakwi. ³ Kpépi bilandaa ví, a yàasa sáaò gàsísuu bao, a gbàa kwi. ⁴ A a fenentio bòbo, a léo de yaasanno, a guu oi tuuu. ⁵ A kpéne bòbo a lia kpépi ní a luakukiozi gbàtèe ní gbàtèeo ní a kpeo. ⁶ A didikša àaó, kpéne pò kú zíleo yàasa gàsísuu sósóo, pò pò kú guoo soolosooolo, pò pò kú musoo soplapla. Dii kpé gbe pò kú musoo yàasa kèsá zílepó, ké wà e kpeapi zao didiwà kpépi gifšsai yáí.

⁷ Ké wàle kpépi bo, wa bò ní gbe pò wa à za a paakioe. Wi masana ge gá ge zikéboe kófi ma kpépi bokio. ⁸ Kpéne pò kú zíleo píi lé elea mendoe geomidokii oi. Dedeeki gè kpéne pò kú guoo ní kpéne pò di a musoo kíi. ⁹ Ké à kpépi bò a làa, a dò ní zao ní sede lipereee. ¹⁰ A kpénepio dò kpépi gbàa léue. Apíi lesí gàsísuu sósóoe, mé wa pèkōwa ní sede lío Lua kpépiwae.

gíᵛwa kpɛa ní kpɛɛɛo pii lán malaika gàsɪadeᵛ ní daminaliᵛ ní lávu piaaᵛwa. ³⁰ A vua kpàɛ kpépi zílɛwa ɔ, kpɛa ní kpɛɛɛo pii. ³¹ A kpɛapi lé gbao ní a lipɛɛo kè ní kulioɛ. ³² A gɔ́inakè kùli gbà mèn plapiᵛwa lán malaika gàsɪadeᵛ ní daminaliᵛ ní lávu piaaᵛwa, ɔ a kpà ní vuao, gɔ́inapiᵛ bᵛè wásawasa. ³³ Maa à kpɛɛɛ lipɛɛo kè ní kulio ɔ. ³⁴ Ɔ à a gba kè mèn pla ní pɛliᵛ. Gbapiᵛ i kpaaᵛ a guo plapla. ³⁵ Ɔ à gɔ́inakè gbapiᵛwa lán malaika gàsɪadeᵛ ní daminaliᵛ ní lávu piaaᵛwa, ɔ a kpà ní vuao, gɔ́inapiᵛ bᵛè wásawasa.

³⁶ A kaa da líai. Kaapi gbɛ pᵛ wa àᵛ ví didiakᵛa dᵛᵛ àaᵛ, ɔ sɛɛ lí pᵛ wa zᵛᵛ káɛa a musu. ³⁷ Wà Dii kpépi ɛ kpàɛ Salomᵛᵛ kpalablea wè síiᵛde mᵛ pᵛ wí mɛ Zivi guuɛ, ³⁸ ɔ wà a míɛ a wè kuɛdode mᵛ swaaᵛde pᵛ wí mɛ Bulu guu lá à kpépi zí díɛwa. A boa ní a kɛkɛao kà wè sɔpla.

7

Salomᵛᵛ uakpaa

¹ Salomᵛᵛ uakpaa zí kè pii wè kuɛ'aaᵛɛ. ² A Libā líkpɛ kpé bᵛ, a gbàa gàsɪsuu basᵛᵛ, a yàasa blakwi, a lesí baakwi. A sɛɛ líᵛ pèlɛpɛɛ dᵛᵛ síiᵛ, ɔ à sɛɛ lí pᵛ wa àᵛ dàdaa ³ mèn blasᵛᵛ, dᵛᵛ ní dᵛᵛᵛ mèn gɛogɛᵛ, ɔ à sɛɛ líᵛ kpàkpa sɛɛ lí pᵛ wa dàdapiᵛla. ⁴ A a fɛnɛntiᵛ bᵛᵛᵛ dᵛᵛ àaᵛ didiakᵛa bᵛaabᵛᵛaa ní kᵛᵛ. ⁵ Kpépi léᵛ lesí ní a yàasao pii sáasaaɛ. A léᵛ àaᵛ'aaᵛ kpɛɛ ní kpɛlao bᵛaabᵛᵛaa ní kᵛᵛ.

⁶ A lí pèlɛpɛɛ kpépi kpɛɛɛ, kpɛɛɛpi gbàa gàsɪsuu blakwiɛ, a yàasa baakwi. A gᵛᵛ bᵛ lipɛɛpiᵛ aɛ, ɔ à líᵛ pèlɛpɛɛ à bilandaa kè gᵛᵛpi kpɛɛɛ.

⁷ A gína bò g̃õupiu. Wekii ì yágõgõu, ò wì me Yákpalekegõu. A sede lipereeo kpà a gíwa za zíle e a balawa. ⁸ Aà kpé pò ì iu ku ae. A bòkõwa ní g̃õupioe. Maa kpé pò a dè Falaõ nenõe pò a sè no ùe de lo. ⁹ Kpépio boa, gbè maao ò wa dàalèd e à gè pèd a saawa. Wà gbepio pàapaae, ò wà gbàsa z̃èz̃èe ní siio kpe plapla píi. Maae ua ní bàasio píi. ¹⁰ Wà kpépio ã kpàle ní gbè gbènne maao, a keeo gbàa gàsísuu kwi, a keeo swaaõ. ¹¹ Ǿ wà gbàsa bò ní gbè maa pò wa pàapaa wa àò ní sede lío. ¹² A kaa da lia ua z̃õpizi, a gbe pò wa àò ví didiakõa dõò àaõ, ò sede lí pò wa àò kálea a musu, lán Dii kpé ní a kpeleuo ua kaawa.

Dii kpé pò

(2Lad 2.12-13, 3.15-17, 4.1-5.1)

¹³ Kí Salomõo gbéõ zì Hulaũ sísii Tii, ò wà súaànõ. ¹⁴ Hulaũpi daá Nefatali buie, mé gyaae. Aà maeá Tii gbéè, mé m̃gotè ɔ́íkenea. Hulaũpi òno ní wez̃eo ní d̃sao ví m̃gotè zì píi guu. Ké à mò kí Salomõo kíi, ò à zì pò kípí dàe kè píi. ¹⁵ A m̃pele pí mèn pla ní m̃gotèo. Apii lesí gàsísuu bao plasaie, a z̃õ kuepla. ¹⁶ A fùà pí ní m̃gotèo mèn pla, a kùle m̃pelep̃io musu. Fùapio lesí gàsísuu s̃s̃õoe. ¹⁷ A m̃daonao pí, ò a fì fùapiowa yàbaa ù, aa loolooa mèn sopla. ¹⁸ A g̃õinakè a lia fùapiozi lán gbefu bewa dõò pla, m̃daonapio zíle ní musuo. Fùapio dou píie. ¹⁹ A fùapio pí ní g̃õio lán kòl̃w̃evuwa, lán Dii kpé kpele pòwa. Kòl̃w̃ee g̃õinapi lesí gàsísuu síiõe. ²⁰ A g̃õinakè lán gbefu bewa m̃pele fùapio kũdõkii musu mèn òaa dodo liaa m̃daonapioi dõõdõõ. ²¹ Ǿ à m̃pio pèlepele Dii kpé kpele oplaai ní z̃eio. A t̃kpa

ɔplaa pɔe Yakɛ,* ɔzɛɛ pɔ sɔ Bɔazu.† 22 Mɔ̀pɛlɛpi fua bɔ̀ lán kòlɔwɛɛnuwaaɛ. Maa à mɔ̀pɛlɛpiɔ pɔ̀ píi.

23 A mɔ̀kàsa íkaki ù bòoloo. A léla e a léle gàsísuu kwie, a lesí sɔo, a zɔɔ sɔ baakwi. 24 A gɔ̀inakè íkakiɔpiwa lán tũuɔwa, a lía a léi zíle dɔ̀o pla, gàsísuu dodo tũu mèn kwikwi. A íkakiɔpi pɔ̀ sãnu ní tũu gɔ̀inapiɔɛ. 25 Íkakiɔpi di zuswana mèn kuɛplaɔwa. Zù mèn àaɔ mi dɔ̀ gugbãntoo oi, mèn àaɔ be'ae oi, mèn àaɔ gɛɔmidɔ̀kíi oi, mèn àaɔ lɔ̀ gukpe oi. Íkakiɔpi di ní musuɛ, mé an pɔ̀ɔɔ dɔ̀dɔ̀ guo. 26 Íkakiɔpi gèele ɔ̀tã doɛ. A swá de lán ta swáwa, lán tɔ̀ngbeleziwa. Galuba zɔɔ le òaa do í ɔ̀ tapi ì sí.

27 A tadibɔ̀ɔ pɔ̀ ní mɔ̀gotɛo mèn kwi, apii gbãa gàsísuu síiɔ̀siiiɔ̀, a yàasa síiɔ̀siiiɔ̀, a lesí àaɔ'aaɔ. 28 Ké wà tadibɔ̀piɔ pɔ̀, wà a gbapɛle zãnguɔ̀ tãta ní mɔ̀pɛpɛɛɔɛ. 29 ɔ̀ wà gɔ̀inakè mɔ̀pɛpɛɛpiɔwa lán nòɔmusu ní zuswanao ní malaika gàsíadeowa píie. Wà gɔ̀inakè nòɔmusupiɔ ní zuswanapiɔ musu ní a zíleɔ lán lãvutãawa. 30 Tadibɔ̀piɔ mɔ̀gotɛ wuluu ní goo ví mèn síiɔ̀siiiɔ̀. Aa gbá ví síiɔ̀siiiɔ̀ lɔ̀. Gbápiɔ musu ɔ̀ wí ta diu. Wà tapiɔ kàsa wà gɔ̀inakèwà lán lãvutãawa gbãtɛɛ ní gbãtɛɛo. 31 Tadibɔ̀piɔ pɔ̀ bòoloo ví, à bɔ̀ musu gàsísuu do mé à gèu zíle ɔ̀tã do. Wà gɔ̀inakè a pɔ̀ pɔ̀ bɔ̀ musuwa lɔ̀. Tadibɔ̀piɔ mɔ̀pɛpɛɛɔ gola ví, aa de bòoloo. 32 Wuluupiɔ ku mɔ̀pɛpɛɛpiɔ zie. A goo pépɛa tadibɔ̀piɔ gbáɔwa. Wuluupiɔ lesí gàsísuu do ní kíniɔɛ. 33 Wà wuluupiɔ pɔ̀ lán sɔ̀go pɔ̀waaɛ. Wà a goo ní a gukũbɔ̀ɔ ní a àliyɔ̀ɔ̀ ní a ooo kàsa píie. 34 Tadibɔ̀piɔ kúkíi ví mèn síiɔ̀siiiɔ̀ a golaɔwa.

* 7:21 Bee mè ì ní zedɔ̀. † 7:21 Bee mè gbãa kuwà.

³⁵ Tadibɔpiɔ musu de bɔlooo, a lesi ɔtã doe. A gbapeleo ní a m̀pɛpɛeo nana tadibɔpiɔ musu. ³⁶ A gɔinakè a gbapelepiɔ ní a m̀pɛpɛepiɔwa lán malaika gãsiadeɔ ní ǹɔmusuɔ ní daminaliɔwa, gu pɔ à ze'eu pii. ɔ à gɔinakè a liai lán lãvutãawa ɔ. ³⁷ M̀aa à tadibɔpiɔ pĩ. A kãsa pɔ dou guue, an zɔo ní ní bɔao doue wãswasa.

³⁸ ɔ à d̀aa pi ní m̀gotẽo m̀en kwi. Apii í í sí galuba le siĩsiiĩe. Tapiɔ yàasa s̃ gãsisuu siĩsiiĩe. Ké à tapiɔ d̃idi tadibɔ m̀en kwipiɔwa, ³⁹ ɔ a kãle Dii kpé kpele, m̀en sɔo ɔplai, m̀en sɔo ɔzei. A íkakiipi d̃ile ɔze oi ɔ Dii kpé gola pɔ kú gukpe ní gɛmidɔkio zãnguɔ sae. ⁴⁰ Hulaũpi oo túfukabɔo ní p̃eluo ní ta au'elebɔo pi ɔ. M̀aa à Dii kpé zi pɔ kí Salomɔo d̀ae kè, à a lekpaai pii. ⁴¹ Zi pɔ a k̀piɔn ke: M̀pɛleo pla, fua pɔ b̀o lán lowa a ku m̀pɛlepiɔ musuɔ pla, m̀daona pɔ à zãblèd fùapiɔwaɔ pla, ⁴² gɔina pɔ a d̀dɔ m̀daonapiɔwa lán gbɛafu bɛwaɔ òaa pla. A kè d̀o plaplãe à zãblèd fùapiɔwa. ⁴³ Tadibɔo kwi ní a tao kwi. ⁴⁴ Íkaki do ní zuswana pɔ kú a z̃ie kuɛpla. ⁴⁵ Túfukabɔo ní p̃eluo ní ta au'elebɔo. Pɔ pɔ Hulaũ pi kí Salomɔo Dii kpé pɔ ũo pii, a pi ní m̀goteo, ɔ wa ỳo. ⁴⁶ Kí mè wà kãsa ní Yuudẽ d̀ana g̃i pɔ kú Suko ní Zãtão zãnguooe. ⁴⁷ Salomɔo i pɔ pɔ wa pi ní m̀gotɛopiɔ ỳ kiloowa à a gbia d̀o, ké a dasi kè zài ỳai.

⁴⁸ Salomɔo pɔ pɔ kú Dii kpé guuɔ pi ɔ, tulaletikateakii pɔ wa kè ní vuao ní vua táabũnu pɔ w̃i Dii p̃e kãlewào, ⁴⁹ ní dau pɔ wa kãle kpele kpea léu ɔplai ní zeio s̃sɔo. Wa pi ní vua t̃et̃eoe ní a filiaɔ ní a kp̃ao pii, wà gɔinakèwà lán lãvu piaaɔwa. ⁵⁰ Vua imibɔo ní filiadebɔo ní tao ní g̀ɔnao ní tãaso ní kpea

pó wí me luakukíi gbà lipéle sɔɔ n kpelele pɔɔ. ⁵¹ Ké kí Salomɔɔ Dii kpé zipi kè a làa píi, ɔ à mò n vuaò n ánusuo n pó pó a mae Davidi díle Dii pó úɔ,‡ ɔ a kà Dii kpé làasiu.

8

Taa n Dii kpagoloo a kpéu (2Lad 5.2-6.11)

¹ ɔ kí Salomɔɔ Isaili gbɛzɔɔ sisi Yelusaleú, an bui dɔanao n n uabeleɔ píi, aa mɔ Dii bàakuańɔ kpagolo* sé Davidi wéle pó wí me Siona wa suð. ² ɔ Isaili kàaaaàzi nípii mɔ soplade Etaniú dikpɛgɔɔzi. ³ Ké Isaili gbɛzɔɔ kà píi, ɔ sa'onaɔ Dii kpagolopi sè ⁴ n kpaaukpeo n Dii pó pó kú a guuo. Sa'onaɔ n Levii buiɔ mé pɔpiɔ sè, ⁵ ɔ kí Salomɔɔ n Isaili pó kàaaaàziɔ sa'ò n sãɔ n zuɔ kpagolopi ae. Pó pó aa sa'òpiɔ dasi kè zài, wí fɔ nàoo. ⁶ ɔ sa'onaɔ gè n Dii bàakuańɔ kpagoloo a kpéu e kpea pó wí me luakukíiu. Aa díle a dílekíi we malaika gàsɔadeɔ zíe. ⁷ Malaikapiɔ gàsɔaɔ poopooa kpagolopi n a séliola. ⁸ A sélipiɔ gbàa, wí n lé e Dii kpépi kpelele, ama wíli e uao. Lípiɔ ku we e n a gbão. ⁹ Pɔe ku kpagolopi guuo, mé i ke gbè pèpɛe mèn pla pó Mɔzi daú Olebu, gu pó Dii mè a bàa aɔ kú n Isaili an bɔa Egipi gbɛa bàasio.

¹⁰ Ké sa'onaɔ bòle Dii kpéu, telu kpépi pà, ¹¹ aai fɔ gè zíkɛi weo telupi yáí, asa Dii gawi a kpépi pàe.†
¹² ɔ Salomɔɔ mè: Dii mè áo ku telu sia guue.‡ ¹³ ɔ a ò Diiɛ: Ma kpé leɛɛ bee dɔnɛɛ. Nyɔ ku a guu gɔɔpii.

‡ **7:51** 2Sam 8.11   * **8:1** 2Sam 6.12-16   † **8:11** Bɔa 40.34-35

‡ **8:12** Soú 18.11, 97.2

14 ǃ à lili aedò bílawa à samaa'òné. 15 ǃ à mè: Wà gbãakpa Dii Isailio Luazi! A legbè ma mae Davidie, ò à kèè. Asa à mè, 16 za gɔɔ pò a a gbé Isailio bòle Egipi, i Isaili wélee dile wà kpɛdɔueo. Davidi ò a sè a gbé Isailio dɔaana ũ. § 17 Ké ma mae Davidi ye kpɛdɔ Dii Isailio Luae, 18 ò Dii òè, kpɛdɔae ké a tó àò kuwà làasoo pò a kèpi maae, 19 ãma i ke aàpi mé a dɔeo, aàzia née mé a dɔe.* 20 ǃ Dii kè lá à a legbèèwa. Ma gɔ ma mae Davidi gèe ũ, ma zòle kpalau Isailio guu, lá Dii Isailio Lua a legbèwa, ò ma kpépi dòè, ké aà tó àò kuwà yáí. 21 We ma Dii kpagolo dilekii kèkeu. Dii bàa kua ní wá deziò an bɔa Egipi gbɛa yá kú a guu.

Salomɔ wabikɛa a gbéne
(2Lad 6.12-40)

22 Salomɔ gè zè Dii gbagbakii aɛ Isaili pò kãaaa weo wáa píi, ò à ɔsè musu plapla 23 à mè: Dii Isailio Lua, gbèe muaanno musu ge zíleo. N gbèke guu n bàa kú ní n zòblena pò aai taa'o lá ní yeiwa ní nòsemendoɔ. 24 N yá pò n a legbè n zòblena ma mae Davidie kè. N ò ní léo yãae, gbã sa ò ní kè. 25 Tia kéwa Dii Isailio Lua, n legbè n zòblena ma mae Davidie n mè, tó aà buio nízia kúa dɔ mé aale taa'o lá ní yeiwa, aao zòlea kpalau Isaili búsuu gɔɔpiiɛ. 26 Isailio Lua, to yá pò ní ò n zòblena ma mae Davidie ke síana ũ sa. 27 Lua, níyɔ ku zíle la yãma yà? Musu ní a lesíkɛo a fɔ n sio, belenke kpé pò má dònɛɛ bee sa.† 28 Dii ma Lua, mapi n zòblena wegwa, ní ma wabikɛa ní ma sùuugbɛaamao sí. Swáɛ wii pò mapi n zòblena

§ 8:16 2Sam 7.4-11 * 8:19 2Sam 7.12-13 † 8:27 Zin 7.48-50

mále léma ní wabi pó mále kemaozi gbã. ²⁹ To n wé àò pɛa kpée beewa gwãasina ní fãaneo, gu pó n mè n tó aò kuwàe beepi. Wabi pó mapi n zòblena mále ke ní aeo ða gupiwa ma. ³⁰ Tó mapi n zòblena ge n gbé Isailio aedò gue beewa mé wa wabikèma, níli wá wabikèa si za n kúkii musu, ní sùuukewanò.

³¹ Tó gbé tàaekè a gbédee, mé wa òè aà sí ní n tóo, tó à mò sí ní n tóo n gbagbakii aè kpée bee ua, ³² níli sírínò kua za musu, ní òlóné. Níli yágōgō n zòblenaòne, ní yáda tàaedela, aà yãkea i wí aà musu, ní yãnakpa yãsaidewa, wí e dō i yãe keo. ³³ Tó n gbé Isailio ibeò zìblémá mé wà tàrínò duuna pó aa kènne yáí, tó aa èa aedòma aa ní sisi, tó aa wabikèma aa sùuugbèama kpée bee ua, ³⁴ kua za musu níli sírínò, ní sùuukeínò ní duuna yá musu, ní suínò bùsu pó ní kpà ní deziòwae beepiu.

³⁵ Tó luabe gò da wáiwai, lou lé mao, ké aa duunakènne yáí, tó aa aedò gue beewa aa wabikèma aa n sisi, mé aa mikè ní duunaòne ké n ní wetà yáí, ³⁶ kua za musu níli sírínò, ní sùuukeínò ní duuna yá musu. Níli ní da zé maawa, ní tó lou ma ní bùsu pó ní kpà n gbéòwa an pó ùe beepiu. ³⁷ Tó nòana ge gagyã kà bùsue beepiu, ge pówen gbōsi ge pó fukpaa ge kwasutèò ge sēsewekwao ge tó ibeò koezò ní wélèezi ge tó músi ge gyã gèngu, ³⁸ tó an gbèe yá pó a le dō mé à òdò kpée bee kii oi, mé à wabikèma à sùuugbèama, ³⁹ kua za musu níli siaànò. Níli sùuukeaànò, ní aà yá kèkè. Níli fiaboè a yãkèawa, asa ní aà nòse dō. Mmè ní gbépii nòse dō. ⁴⁰ Maa aaliò viakene e ní wēni léu bùsu pó ní kpà ní deziòwae beeu.

41-42 Tó wà sù wà n tó z̄õ ní n gàsa gbāao ní n ɔ pó pooao bao mà, tó bòmɔ pó de n gbé Isaili bui ũo bò b̄usu z̄àz̄au à mò n tó yái, tó à aedò kpée beewa à wabikèma, ⁴³ kua za musu níli siaànɔ, ní yá pó a gbèama keè, ké dúnia bui píi e n tó d̄õ, aai v̄lakene, lá n gbé Isailio ì kenewa, aaiɔ d̄õ ké n tó kú kpé pó má d̄õ beewa.

44 Tó n gbéɔ b̄òle gè z̄ikai ní ní w̄èlɔ gu pó ní ní z̄íu píi, tó aa aedò w̄éle pó ní d̄ilɛ bee ní kpé pó má d̄ònɛ beeowa, mé aa wabikèma, ⁴⁵ kua za musu níli sír̄nɔ s̄uuu pó aa gbèama yá musu, ní yānakpámá. ⁴⁶ Lá gbēe ku à gí duunakɛio, tó aa duunakène mé n pɔ p̄ánzi, n ní ná ní w̄èlɔne ní ɔz̄i mé aa t̄ár̄nɔ ní b̄usuu z̄iz̄ɔ ũ b̄usu z̄àz̄a ge a k̄aina guun nò, ⁴⁷ tó aa n̄òs̄el̄il̄e b̄usu pó aale z̄obleupi guu, mé aa èa s̄uuugbèama we aa mè, wa duunakè, wa t̄aaekè, wa yāvāikè, ⁴⁸ tó aa èa s̄uma ní n̄òsem̄endoo ní p̄eāo píi za b̄usu pó aale z̄obleu ní w̄èlɔnepi guu, tó aa aedò b̄usu pó ní kpà ní deziwa ní w̄éle pó ní d̄ilɔ ní kpé pó má d̄ònɛ beeowa, mé aa wabikèma, ⁴⁹ kua za musu níli sír̄nɔ s̄uuu pó aa gbèama yái, ní yānakpámá. ⁵⁰ Níli s̄uuuke ní n gbé pó aa duunakène ní t̄aae pó aa k̄èo, ní tó gbé pó aale z̄oblenéó ní wegwa, ⁵¹ asa gbépiá n gbé pó n ní bóle Egipiɔ mua téuɔne, n àiz̄eɔne.

52 To n wé à p̄ea mapi n z̄oblenawa, ní swáse s̄uuu pó má gbèamai ní s̄uuu pó n gbé Isailio gbèamao, ní swáseñzi gɔɔ pó aa lez̄unzi píi. ⁵³ Dii Lua, asa dúnia bui píi guu amp̄io ñ n ní sé n gbéɔ ũ, lá ní dà n z̄obl̄ena M̄oiz̄ie a ò gɔɔ pó n wá deziɔ b̄òle

Egipiwa.

⁵⁴ Goo pɔ Salomoo lé wabike Diiwa màa, a kúlea a kosowaε, ɔ aà ɔ pɔoa musu. Ké à sùuugbèawà màa a làa, ɔ à fèle zè Dii gbagbakii we, ⁵⁵ ɔ à samaa'ò Isaili pɔ káaaa weɔne a ò gbáugbãu à mè: ⁵⁶ Wà gbãakpa Diizi, asa wápiɔ aà gbé Isailiɔ, à wá gbá íampakii lá á òwa. Yãmaa pɔ a dà a zòblena Mɔizie a òò kè pii, a kee i léle pão.‡ ⁵⁷ Dii wá Lua aɔ kúwanɔε, lá a kú ní wá deziɔwa. A wá tó weo, a pãkpawázio. ⁵⁸ A to wá wá sɔ kpawa, wíɔ tãa'o lá á yeiwa, wíɔ aà yãdileɔ kũa ní yá pɔ a dà wá deziɔneɔ, wíɔ aà ɔtondɔkii gwa. ⁵⁹ Sùuu pɔ má gbèa Dii wá Luawa, aɔ dɔaàgu fãane ní gwãasinaoε, iɔ yãnakpa mapi a zòblenawa ní a gbé Isailiɔ lá gu lé dɔ, ⁶⁰ dúnia bui pii i dɔ ké Dii á Luaε, a pãle kuo. ⁶¹ Sema à á sɔ kpa Dii wá Luawa míɔmíɔ, íɔ aà ɔtondɔkii gwa, íɔ aà yãdileɔ kũa lá wá kũa gbãewa.

Dii kpé sakɛa (2Lad 7.4-10)

⁶² ɔ kí ní Isailiɔ pii sa'ò Diiwa. ⁶³ Salomoo sáaukpa sa'ò Diiwa ní zuɔ òaasɔsɔo leε bao ní plao (22.000) ní sãɔ òaasɔsɔo leε òaa soolo (120.000). Màa kí ní Isailiɔ pii aa Dii kpé sakɛ. ⁶⁴ Zibeezi kí gbãbò ua pɔ kú Dii kpé kpεεεε, ɔ à sa pɔ wí a pɔ káteu à tékũ ò we ní pɔwen gbao ní sáaukpasa nísio, asa sa'okii pɔ a kè ní mɔgotεo a ku Dii kpé kpεεε bílao, i fɔ sí piiɔ. ⁶⁵ Zibeezi Salomoo ní Isailiɔ pii aa dikpekè Dii ní Luaε e gɔɔ sɔpla, ɔ aa Lákpɛdɔa dikpekè gɔɔ sɔpla lɔ. Apii kè gɔɔ gɛo mɛndosai. Wa dasi maamaε, wá bɔ za Amata bɔlei e à gè pè Egipi zé swawa. ⁶⁶ A gɔɔ

‡ **8:56** Iko 12.10, Yoz 21.45

swaaõde zĩ ñ à n kẹ́, ñ aa lezàwà, aa tà n be n pɔnao. An pɔ kèna yāmaa pɔ Dii kẹ a zòblena Davidi n a gbé Isailiɔne pii yá musu.

9

Dii bɔ mɔa Salomɔɔwa (2Lad 7.11-22)

¹ Ké Salomɔɔ Dii kpé dɔ n a beo n zĩ pɔ a pɔ dɔwàɔ a làa pii, ² ñ Dii èa bɔ mɔwà Gabaɔɔ a gɛn plaade, ³ a dè: Ma wabi pɔ n kè n sùuu pɔ n gbèaao mà. Ma kpé pɔ n dɔpi dīle ma pɔ ũ, ma tɔ aɔ kuwà láasaie. Ma wé aɔ pɛwàe, ma pɔ iɔ dɔwà gɔɔpii. ⁴ Mpi sɔ, tó n kúmɛɛ sùsu n nɔsepuaɔ lá n mae Davidiwa, mé n ma yādileneɔ kūa n ma yā'oneɔ, mé nle ma ɔtondɔkii gwa, ⁵ má n zɔlea kpalau Isailiɔ guu zedɔ, aɔ láaa vío, lá ma legbè n mae Davidiɛwa ma mɛ, aà buiɔ aɔ zɔlea kpalau Isailiɔ guu gɔɔpiiɛ. ⁶ Tó mpi ge n néɔ bɔ ma kpe sɔ, tó á ma ikoyáɔ n yá pɔ má dīléɔ kūao, mé a gɛ lé zɔble dii pāleɔne, ále n sisi, ⁷ má Isailipiɔ bɔle bɔsu pɔ má kpámáue, mí gí kpé pɔ má dīle ma pɔ ũpizi, aai gɔ láanipɔ ũ, bui pii i yāadaɔnɔ. ⁸ Baa n kpépi lesikɛo, a yá a di gbé pɔ lé gɛ weɔwaɛ. Aa fionada aa mɛ: Bóyái Dii kẹ bɔsue beɛɛ n kpéɛ beoɛ màai? ⁹ Wi oné: Ké aa pākpa Dii n Lua pɔ n deziɔ bɔle Egipizi yáie. Aa zè n dii pāleɔ, aa n sisi, aa zɔbléné. A yái Dii músi bee zĩimá pii.

Salomɔɔ yá kɔniɔ (2Lad 8.1-18)

¹⁰ Salomɔɔ kpé mèn plapiɔ dɔ wè baɔɛ, Dii kpé n azia kpéɔ. A gbɛa ¹¹ à Galile bɔsu wéle kpà Tii kí

* 9:8 2Kia 25.9

Hilaũwa mèn bao, asa Hilaũ sede lí ní pēlio ní vuao kpàwà lá a yeiwaε. ¹² Ké Hilaũ bò Tii à gè wéle pò Salomɔɔ kpàwaɔ gwà, i keèò, ¹³ ẽ à mè: Ma gbé, wéle kpeletaɔ ní kpàa wei? Ɔ wà tɔkpà bùsupiε Kabulu† e ní a gbão. ¹⁴ Hilaũ vua kpàsá Salomɔɔe yãa tɔnu síiõe.

¹⁵ Gbé pò Salomɔɔ ní dá zɔziu yán ke. Gbépiɔ Dii kpé ní Salomɔɔ kpéo zĩ kè. Aa Milo ε kàka ní bùsuo aa Yelusaleũ bíi bò, aa èa Azoo ní Megidoo ní Gezεεo kèke kàle. ¹⁶ Egipi kí Falaɔ mé lèle Gezεεwa yãa, ẽ a sí à tesòwà, à Kanaa pò kú a guuɔ dède, ẽ a kpà a nenɔεwa zàkegba ũ, gɔɔ pò à aà kpàsá Salomɔɔwa. ¹⁷ Ɔ Salomɔɔ èa Gezεεpi kèke a kàle ní Betoloni Zíleo ¹⁸ ní Baalatao ní Tamɔɔ pò kú a bùsu gbáauo, ¹⁹ ní wéle pò a kùsũa kàleuɔ ní wéle pò a sògoɔ kuuɔ ní wéle pò a sòɔ kuuɔ ní kpé pò a ye dɔ Yelusaleũɔ ní Libão ní bùsu pò àle kiblewàɔ píi. ²⁰ Bui pò de Isaili ũoɔ: Amoleɔ, Itiɔ, Peliziɔ, Iviɔ ní Yebusi kɔnaɔ píi, ²¹ gbé pò Isailiɔ i fĩ ní dedeɔɔ, an bui pò gò ní bùsupiuɔ ẽ Salomɔɔ ní dá zɔziu, ẽ aaĩɔ zĩpi ke màa e ní a gbão. ²² I Isailiɔ da zɔzipiuɔ. Ampio ẽ à ní díle a zĩgɔɔ ũ ní a ìwaɔ ní a kía deeɔ ní a gbéɔ dɔaanaɔ ní a zikasɔgodeɔ ní a sòdeɔ. ²³ Aame zĩ pò wàle kepi gbězɔɔ ũ lɔ, aa gběɔn òaa pla ní basoplakwioε (550).

²⁴ Ké Falaɔ nenɔε bò Davidi wéleu à tà a kpé pò Salomɔɔ dèeu, ẽ Salomɔɔ Milo ε kàka. ²⁵ Wẽ ní wẽo Salomɔɔ ìɔ sa'o Diiwa gën àaɔ'aaõe.‡ I sa pò wĩ a pò káteu à tékũ ní sáaukpasao o sa'okii pò a bò Diiεwa, ì tulaletikateɔ Dii aε we lɔ. Màa à Dii kpé zĩɔ kè lá a maawa.

† 9:13 Bee mè pɔpá. ‡ 9:25 Bɔa 23.17

26 Kí Salomɔɔ gó'ilenao kè Eziõgeβee, Elata sae Edɔũ bùsuu Isia Tēa léi. 27 Hilaũ a gode pɔ́ ísia dɔɔ zì we, ò aa dà ísiaa sãnu ní Salomɔɔ gbé. 28 Aa gè Ofi aa vua nàaa we tɔnu gè, aa sùdò kí Salomɔɔe.

10

Seba bùsu nɔe kía mɔa Salomɔɔ gwai (2Lad 9.1-12)

1 Ké Seba bùsu nɔe kía* Salomɔɔ bao mà Dii tɔbɔa yá musu, ò à mò aà léi à gwa ní yá zì'ũ laawào. 2 Ké à kà Yelusaleũ ní a ìwao dasidasi ní pɔ́ gínanao ní vua sà zɔɔo ní gbè beede pɔ́ yiongoɔ seao, ò à gè Salomɔɔ kii, à yá pɔ́ kú a nɔse guu faai bòaano pii. 3 ɔ Salomɔɔ yá pɔ́ a làwao bɔɔlekèè pii. A kee bɔɔle i aà fuo. 4 Ké nɔepi Salomɔɔ ònɔyá mà pii, mé à kpé pɔ́ a dɔ̀ è 5 ní ble pɔ́ i bleo ní aà ìwao gweao ní aà be zikenao kuao ní ní pɔkasaò ní aà vèebolenao ní sa pɔ́ a ò Dii kpéuo, yápi dīwà, ò aà lé gè elea. 6 ɔ a ò kíc: N yákeao ní n ònɔ bao pɔ́ má mà za ma bùsuuoá síanae. 7 Mi yápiò sio e ma ge kaò la, ò ma wesie sa. Wi omee píio fá! N ònɔ ní n àizee de lá ma a baomàa. 8 Minadeon n gbé ò ní n ìwa pɔ́ aaiò kunno gɔɔpii, aai swádo n ònɔyáio! 9 Wà Dii n Lua sáaukpa, asa n yá kaaàgue, ò à n kpa Isailio kpalau. Dii yea Isailiozi gɔɔpii yá mé tò à n kpa kía ù, ké nyò yá gògòné a zéwa yáí. 10 ɔ nɔepi kí gbà vua tɔnu síiò ní pɔ́ gínanao dasidasi maamaa ní gbè beede. Pɔ́ gínanao pɔ́ à kí Salomɔɔ gbàpiò zɔɔ, gbèe i mɔòè à kà màa lo. 11 Hilaũ gó'ilenao pɔ́ sù ní Ofiio ní vuaò sù ní lí beede maamae ní gbè beede lo. 12 ɔ kí Dii kpé

* 10:1 Mat 12.42

ń azia kpéó pɔ́ kè̀dò, à mɔ́nɔ́ ń kúuɔ́ kè̀dò lèsinaɔ́ne ɔ́. Wi mɔ́ ń lípi buio à kà màa ɔ́, wi wesiè màa ɔ́ e ń a gbão.

¹³ Pó pó Seba bùsu nɔ́e kía yei píi, a gbèa kí Salomɔ́wae, ɔ́ à aà gbà, gba pó a dàè sɔ́sɔ́u bàasi. ɔ́ à èa tà a bùsuu ń a ìwao.

Salomɔ́ àizεε
(2Lad 1.13-17, 9.13-28)

¹⁴ Vua pó Salomɔ́ ì e wē ń wēo ì ka tɔnu bao ń àaɔ́, ¹⁵ falu pó tagenaɔ́ ń laatanaɔ́ ń Laalubu kía ń bùsu gbèzɔ́ ì bɔ̀è bàasi. ¹⁶ A sèngbao zɔ́ kè ń vua pó wa gbègbèo mèn àaa do, an baade gbia kà kiloo àaɔ́'aaɔ́ ń kɔ́nio. ¹⁷ A sèngbao nénaɔ́ kè̀dò ɔ́, an baade gbia ye kai kiloo plapla. A sèngbaopio kàlε kpé pó wí mε Libã Líkpeue. ¹⁸ Kí kiblekila zɔ́ kè ń wesa swaao, ɔ́ à vua tēetēε kùlεwà. ¹⁹ Kílapi dɛdɛkíi ví, a gbápεpekíi soolo. A kpenakíi musu dε m̀dɔ́ golasai. A gàsídikíi ví, ǹdɔ́musu pó wa kè̀dò zεzε gàsídikíipio saε. ²⁰ Ǹdɔ́musu keapio zεzε gbápεpekíipio wa plapla ɔ́plaa ń zεεio, apii kè kuεpla. Wi kílapi taa kε bùsueu yãao. ²¹ Kí Salomɔ́ imibɔ́á vuaε píi. Kpé pó wí mε Libã Líkpe pó́ píiá vua tēetēεε. Anusu pɔ́e ku weo, asa wíli á́nusu dile pɔ́e ũ Salomɔ́ gɔ́o.

²² Kí ísia gó'ílenɔ́ ɔ́ daa ísiao ń Hilaũ gó. Wē àaɔ́ ń wē àaɔ́ ɔ́ aaɔ́ su ń vuo ń á́nusuo ń wesa swaao ń gbaũ ń bã bui maa. ²³ Kí Salomɔ́ àizεε ń aà ɔ́nɔ́ zɔ́ dε dúnia kía póla píi. ²⁴ Gbépíi lé zεwεεε à wesi Salomɔ́lε, aai swáse aà ɔ́nyã pó Lua dàè aà sɔ́uzi. ²⁵ Wē ń wēo wí ɔ́ m̀è, baade ń a gbao: Anusu pó́, vua pó́, ulaɔ́, gɔ́kεbɔ́, pó́ gínanaɔ́,

sóó ní a baonaó. ²⁶ Salomóó zikasógoó ní sóó kàaa, àà sógopio òaa soplae (1.400), àà sóó sō òaasósoo lee kuεpla (12.000). Wí àà sópio gwa àà sógo wéleo guue ní àà be Yelusaleūo. ²⁷ Kí tò ánuu di Yelusaleū lán gbewa, mé seɗe lí pó wà kpédòò dasi lán bèle líwa sēu. ²⁸ Salomóó sópio bò Egipi† ní Silisi búsuoe. Kí laatanaó mé ì gé lúlui we. ²⁹ Aaí sógoó lúlu Egipi ánuu kiloo soplaplae, sóó sō kiloo plapla taa, s̄ ì ea sópio yía Iti kíao ní Silio kíawá b.

11

Salomóó naó

¹ Kí Salomóó yè buipále nɔɔzi dasi. * Falaó nene baasi, s̄ à Mɔabuó ní Amɔnioó ní Eɗoūó ní Sidódeó ní Itio náaa nɔ ũ. ² Dii ò Isailioóne aasu buipio seo, asa aa ní sásãe, aaió sa'o ní táawá.† N beeo Salomóó nàmá ké a yeñzi yáí. ³ A kíabuió sè nɔ ũ gběon òaa àaó ní basoo, mé a nɔ pó i méseɗileneóó ví lɔ òaa do ní basoo. Ǿ àà nɔpio àà sásã. ⁴ Ké à zikù, àà naó tò à tè táawzi, i a sō kpa Dii a Luawa míomio lá a mae Davidiwao. ⁵ A tè Sidódeó dii Asetaatizi ní Amɔnioó dii Mɔlɔku pó Lua ye a gíyáioo. ⁶ A yá pó Dii yeio kè, i teaazi ní nòsemendoo lá a mae Davidiwao. ⁷ Ǿ à gè gulesí bò s̄s̄i pó kú Yelusaleū gukpe oi musu Mɔabuó dii v̄ai Kemosi pó Lua ye a gíyáioe ní Amɔnioó dii v̄ai Mɔlɔkuo. ⁸ Maa a kè a buipále nɔɔne píi, s̄ aa tulaletikàtea ní diioóne aa sa'ómá.

⁹ Ǿ Dii Isailioó Lua pɔ pà Salomóózi, ké à bò a kpe, àà sō kuwa lɔ yáí, asa Dii bò mɔwà yáa gēn plaε.

---

† 10:28 Iko 17.16 * 11:1 Iko 17.17 † 11:2 Bɔa 34.16

10 Baa ké Dii òè asu te dii pãleɔzio, i yá pɔ Dii ðilepi ma. 11 ɔ Dii òè: Lá màa ní sè, ni ze ní ma bàakuanno yá pɔ má ðileneoo, má n bɔ kíakeue, mí n zòblenae ðile n gbeu. 12 Ama n mae Davidi yáí má ke n gɔɔo, n né ɔ má kèè. 13 N beeo má aà bɔ kíakeu míomíɔ. Bui læe do ɔ má tó n népie ma zòblena Davidi ní Yelusaleũ pɔ má sè ma pɔ ũo yáí.

Salomɔɔ ibeεε

14 ɔ Dii tò Eɔɔũ gbé Adada pɔ de kíabui ũ íbelesè ní Salomɔɔo. 15 Gɔɔ pɔ Davidi lé zika ní Eɔɔũo yãa, aà zígɔɔ dɔaana Yoabu mé gè Isailio geɔ vɛ, ɔ àle Eɔɔũ bùsu gɔεe deɔe we píi. 16 Aàpi ní a gbéɔ ku we e mɔ soolo e aa gè Eɔɔũo bùsu gɔεepio dèdèð píi. 17 ɔ Adada bàalè lé tá Egipi ní a mae íwaeɔ. Gɔɔ bee sɔ Adadaá èwaasonae. 18 Aa bɔ Madiã aa gè Palana, ɔ aa Palana gbéεo sè gèrínɔ Egipi kí Falaɔɔo kíi. Falaɔɔo kpé kpàwà ní bleo ní tɔɔleo. 19 Adada yá kà Falaɔɔogu maamaae, ɔ à a na Tapenesi dāuna kpàwà nɔ ũ. 20 ɔ Tapenesi dāunapi ne'í gɔε ũ, wí me Genuba, ɔ Tapenesi népi gwà Falaɔɔo ua ní Falaɔɔo néo sãnu. 21 Gɔɔ pɔ Adada ku Egipi, a mà Davidi gà mé aà zígɔɔ dɔaana Yoabu gà ɔ. ɔ a ò Falaɔɔe à mè: Ma gba zé mà ta ma bùsuu. 22 ɔ Falaɔɔo aà là à mè: Bóme lé késãma ma kíi, ɔ n gbasa ní ye ta n bùsuui? A wèwà à mè: Pɔe lé késãao, ma gba zé lé!

23 Lua tò Eliada né Lezɔ fèle ní Salomɔɔo ɔ. A bàalè a dii Zoba kí Adadezeεεε yãae. 24 Ké Davidi Adadezeεεo dède, Lezɔ gbéɔ kãaaazi gbãamɔnedeo gãli ũ, à gɔɔ ní dɔaana ũ. Aa gè zɔle Damasi, ɔ à gɔɔ a kía ũ. 25 Aàpi sɔ Isailio ibeεεe e Salomɔɔo wèni léu,

yákele pò Adada fêlèò bàasi. A kpalablè Sili bùsuu, a ye Isailiò gíyãio.

Yeloboaũ bɔa Salomɔɔ kpɛ

²⁶ Nɛba né Yeloboaũ, Èflaiũ bui pò bɔ Zeledaá Salomɔɔ ìwao doɛ, ɔ à bɔ Salomɔɔpi kpɛ. Aà daá gyaae, aà tón Zelua. ²⁷ Lá à bɔ kí kpɛ taan ke: Salomɔɔ bùsu kàka ɛ pò wí mɛ Milou, ɔ à a mae Davidi wéle bíi bɔ a pèɛ. ²⁸ Yeloboaũá gɔsa laaideɛ. Ké Salomɔɔ è èwaasopi áiaví, ɔ à aà díle zí gbãa pò Yosefu bui lé kɛpi gbɛzɔũ. ²⁹ Zibeezì Yeloboaũpi bɔ Yelusaleũ, ɔ à kpàaũ ní ánabi Ahia, Silo gbéó zéu, a ula dafu daa. Aa ku sɛu we rítɛɛ. ³⁰ Ǿ Ahia a ula dafupi ga kè, a pàapaa kuɛpla. ³¹ Ǿ a ò Yeloboaũɛ aà a paaapi séle mèn kwi. Ǿ Dii yá'òè à mè: Ma Dii Isailiò Lua má Salomɔɔ bɔ kíakɛuɛ, mí Isaili bui léɛ kwio kpama. ³² Mí bui léɛ do toè ma zòblena Davidi ní Yelusaleũo yáí, asa wélepi má sè Isaili buiò wéleɔ guu. ³³ Má kèè màa, ké à ma vūaa à gè lé Sidɔdeɔ dii Asetaati ní Mɔabuɔ dii Kemɔsio ní Amɔniò dii Mɔbkuo sisi yáíɛ. I temazio, i yá pò maamɛɛ keo, i ma ɔtondɔkii gwao, a ma ikoyã kũa lá a mae Davidiwao. ³⁴ N beeo má aà bɔ kpalau flafiao, asa má tò à gò kía ũ e a wɛni léu ma zòblena Davidi yáíɛ, asa ké ma Davidi sè, a yá pò má díleɔ kũaɛ, mé à ma ɔtondɔkii gwà. ³⁵ Má Salomɔɔ né bɔ kpalau saɛ, mí Isaili bui léɛ kwio kpama. ³⁶ Isaili bui léɛ do ɔ má tó aà népiɛ, ké ma zòblena Davidi filia àò do ma aɛ gɔɔpii Yelusaleũ, wéle pò má díle ma tó àò kuwàu. ³⁷ Mpi sɔ, ma n sɛ Isailiò kía ũɛ. Nyɔ kible lá à n pò gbàwa. ³⁸ Tó níle yá pò má dílenɛ ke píi, tó ní temazi, níle yá pò maamɛɛ ke, tó níle ma ɔtondɔkii gwa mé

ń ma yādileaɔ kūa lán ma zòblena Davidiwa, máo kunnɔe, mío n buiɔ kpa Isailiɔ kpalau gɔɔpii, lá ma Davidi buiɔ kpàuwa. ³⁹ Má ɔtɔɔle Davidi buiɔwa yá pò kèpi yáie, āma i ke gɔɔpii no.

⁴⁰ Salomɔɔ zewèele à Yeloboaũ de, ɔ à fèle tilè à tà Egipi kí Sisaki kíi, ɔ a ku we e Salomɔɔ gè gàð.

⁴¹ Salomɔɔ yá kiniɔ ń ɔno pò a vío pii ku aaziapi yákeaɔ láu. ⁴² Salomɔɔpi de Isaili bui pii kía ũ Yelusaleũ wè blaɔ.

⁴³ Ké à gà, wà aà ví aà mae Davidi wéleu, ɔ aà né Lɔboau zòle aà gbɛu.

12

Isailiɔ bɔa Lɔboau kpe (2Lad 10.1-11.4)

¹ Lɔboau gè Sikeũ, asa wekii Isaili bui pii gèu aà kpái kpalau. ² Ké Nɛba né Yeloboaũ a baomà, ɔ à bò Egipi à sù, asa wekii a kuu za gɔɔ pò à tilè Salomɔɔe.

³ ɔ Isaili pò kaaaapiɔ aà sisi, ɔ aa gè yá'ò Lɔboauɛ sãnu aa mè: ⁴ N mae zĩ gbãa dàwɛɛ pãsipãsiɛ. Mpi sɔ, zĩ gbãa ń aso gbia pò a diwɛɛpio lao, wĩ misiilɛɛ.

⁵ ɔ a wèmá à mè: A tá gĩa e gɔɔ àaɔ, í ɛa mɔ. ɔ aa tà.

⁶ Kí Lɔboau yápi kpàle gbɛzɔɔ pò aa de a mae Salomɔɔ iwa ũ gɛzi à mè: Yá kpele á è a maa mà a zá sí gbépiɔwai? ⁷ ɔ aa wèwà aa mè: Tó n misiilɛné gbã, mé n yãmaa zãsimá, aao de n zòblenaɔ ũ gɔɔpiiɛ.

⁸ ɔ Lɔboau gi gbɛzɔɔpio ledama mai, à gè yápi kpàle a iwa èwaaso pò aa ɛɛblè sãnuɔ gɛzi. ⁹ A ń lá à mè: Gbé pò aa òmɛɛ mà zĩ gbãa pò ma mae dànɛ laonépio, yá kpele á è a maa wà a zá símái?

¹⁰ ɔ èwaasopio wèwà aa mè: Gbé pò aa ònɛ n mae aso gbia dĩné, laonépio, oné n ɔnɛnzãna gèele de

n mae gbɔua. ¹¹ N mae aso gbia dīné, mpi sɔ́ ríyɔ́ asopi káfiné. N mae ní wetà ní flāoe, kási flàala lède ríyɔ́ ní wetāò.

¹² A gɔɔ àaɔde zǐ Yeloboaũ ní Isailiɔ́ èa m̀ Lɔbɔaũ lè m̀pii, lá a òné à m̀è aa ea m̀o gɔɔ àaɔ gbɛapiwa.

¹³ Ǿ kí gǐ gbɛzɔɔ lɛdama mai, à yāpāsí òné. ¹⁴ A òné lá èwaasoɔ lɛdàwawa à m̀è: Asò gbia ma mae dǐé, mapi sɔ́ má asopi káflé. Flǎ ɔ́ ma mae á wetàò, mapi sɔ́, flàala lède ɔ́ má á wetāò. ¹⁵ Beewa kí i Isailiɔ́ yāmao, asa yápi b̀ò Dii kíie, ké yá p̀ó a dà ānabi Ahia, Silo gbéé a ò Nɛba né Yeloboaũe e ke yáí.

¹⁶ Ké Isailiɔ́ è kí gǐ ní yāmai, aa òè:

Wá bàa kú ní Davidioo,

wá lé kú Yese né yáuo.

Isailiɔ́, á baade tá a bɛ!*

Davidi bui, laaidɔ́ nzǐa bewa!

Ǿ Isailipiɔ́ tà ní bɛ. ¹⁷ Isaili p̀ó kú Yuda wéle guu ɔ́ Lɔbɔaũ g̀ò ní kía ũ ní t̃é. ¹⁸ Kí Lɔbɔaũ a zɔɔ gbɛzɔɔ

Adonilaũ zǐ Isailiɔ́wa, ɔ́ aa aà pàpa ní gbɛo wà aà dè. Ǿ kí Lɔbɔaũ fèle ní wāao, à sí a s̀ógo guu, à bàalè

Yelusaleũ. ¹⁹ Beewa Isailiɔ́ gǐ Davidi buiɔ́zi e ní a gbāo. ²⁰ Ké Isailiɔ́ mà pii Yeloboaũ s̀ù, ɔ́ aa aà s̀isi

k̀k̀kaa guu, ɔ́ aa aà kpà Isailiɔ́ kía ũ. Isaili buie i zɛ ní Davidi buiɔ́, sema Yuda buiɔ́ bàasio.

²¹ Ké Lɔbɔaũ kà Yelusaleũ, à Yudaɔ kàaa pii ní Bēyāmɛɛ buieɔ́. Zígɔpiɔ́ gbɛɔn òaasɔɔo lɛɛ òaa do

baosaie (180.000). Ǿ aale gé zíkai ní Isailiɔ́, ké aa e Salomɔɔ né Lɔbɔaũ kpa kpalapiu lo. ²² Ǿ Lua yá'ò

Lua gbé p̀ó wǐ mɛ Semaiaɛ à m̀è: ²³ O Yudaɔ kí Salomɔɔ né Lɔbɔaũe ní Yudaɔ pii ní Bēyāmɛɛ buiɔ́ ní

* **12:16** 2Sam 20.1

gbé k̄in̄io, ²⁴ ma Dii ma m̄è, ásu gé z̄ikai n̄ á gbé Isailio. A baade tá a be, asa yá p̄o k̄èpi b̄ò ma k̄iie. **Ŋ** aa yá p̄o Dii òné mà aa tà.

²⁵ Yeloboaũ Sikeũ p̄o kú Eflaiũ b̄usu s̄is̄ideu b̄ii b̄ò, **ŋ** à z̄òleu. Za we **ŋ** à gè Penueli k̄èke a kàle. ²⁶ **Ŋ** à làasookè à m̄è: Wa ea Davidi be gbé kpá kpalau. ²⁷ Tó Isailio lé gé sa'oi Dii kp̄eu Yelusaleũ, aa ea ze n̄ n̄ dii Yuda k̄i Lobaũoe, aai ma de, aai zeaàno. ²⁸ Ké k̄i yápi gwà, **ŋ** à vua gáaena p̄i m̄èn pla, **ŋ** à ò gb̄éone: Isailio, á gea Yelusaleũ k̄è zài. A Lua p̄o á b̄óle Egipin ke!† ²⁹ **Ŋ** à ado d̄ile Beteli, ado s̄õ Dã. ³⁰ **Ŋ** yápi duuna ìné, aaì gé kúlei adoe Beteli, ado s̄õ za Dã. ³¹ Yeloboaũ kpedò zupione gules̄owa, **ŋ** à gbé p̄o aa de Levii bui ũo d̄ile sa'onao ũ. ³² **Ŋ** à mo swaaõde ḡoo ḡeode d̄ile dikpe ũ lán Yuda p̄owa s̄õ, **ŋ** à sa'ò sa'ok̄ii p̄o kú Betelipiwa. A sa'ò gáae p̄o a p̄ip̄owa, **ŋ** à sa'onao d̄ile we aao gules̄ipio gbagba. ³³ **Ŋ** à sa'ò sa'ok̄ii p̄o á k̄è Betelipiwa mo swaaõde ḡoo ḡeodezi. A ḡoo pi d̄ile azia p̄eãwa dikpe ũ Isailione.

13

Anabi p̄o i Dii yãmao

¹ Lua gb̄e b̄ò Yuda b̄usu à mò Beteli lá Dii dàewa, ḡoo p̄o Yeloboaũ zea sa'ok̄ipi sae, a s̄uele lé fele. ² **Ŋ** à àsi'ò sa'ok̄ipi musu à m̄è: Sa'ok̄ii, sa'ok̄ii, Dii m̄è wa ne'i Davidi be, wi tókpaè Yosia. Aàpi mé a sa'oma n̄ gules̄i sa'ona p̄o lé z̄ike lao, i sa'onapio wáo kpasama.* ³ Weḡoo Lua gb̄epi yápi kea seela òné à m̄è: Seela p̄o Dii òn ke: Sa'ok̄ipi a paae, a tufu i k̄óle.

† **12:28** B̄oa 32.4 * **13:2** 2Kia 23.15-16

⁴ Ké kí Yeloboau àsi pò Lua gbépi ò Beteli sa'okípi musu mà, ò à dòwà za sa'okí we à mè: A aà kú! Ǿ pò a dòwàpi imi, i fò kòo lo. ⁵ Ǿ sa'okípi pàa a túfu kòle lá Dii dà Lua gbépie a òwa. ⁶ Ǿ kí ò Lua gbépie: Awakpamεε Dii n Luaε. Wabikewàmεε ma Ǿ e su a gbεu. Ǿ Lua gbépi awakpàè Diiε, ò aà Ǿ sù a gbεu lán yāawa. ⁷ Ǿ kí ò Lua gbépie: Mò wà gé ma bε wà pòble, mí gbadanε. ⁸ Ǿ a ò kípie: Baa tó n n àizeε guo kpàa, má γενno. Má pòble mà imi guε beeuo, ⁹ asa Dii òmεε à mè másu pòble lao, másu imi lao, mé másu tá ní zé pò ma mooo. ¹⁰ Ǿ à zé pāle sè, i zé pò à mòò Beteli se lo.

¹¹ Anabi zie ku Beteli we. Ké aà néo sù, aa yá pò Lua gbépi kè we zibeezi dàu aa siu ní maε ní yá pò a ò kíeo píi. ¹² Ǿ an mae ní lá à mè: Zé kpele a sèi? Ǿ aà néo zé pò Lua gbé pò bò Yuda bùsuupi sè òè. ¹³ Ǿ a òné: A káoyemεε zàa'inaε. Ǿ aa yèè aa aà dikpe. ¹⁴ Ké à pèle Lua gbépizi, ò à aà lè zòle a gbéneli gbáu. Ǿ à aà là à mè: Lua gbé pò bò Yuda bùsuun n ūa? A wèwà à mè: Máme! ¹⁵ Ǿ ānabi zipi òè: Mò wà gé ma bε, ní pòble. ¹⁶ A wèwà à mè: Má fò εa tanno. Má fò pòble mà iminno guε beeuo, ¹⁷ asa Dii òmεε à mè, másu pòble ge mà imi lao, mé másu tá ní zé pò ma mooo. ¹⁸ Ǿ ānabi zipi òè: Anabin ma ū lanwa. Malaikae mé Dii yā'òmεε à mè mà pélenzi mà sunno ma bε, ké n pòble, ní imi. A mò lè εε ānabipi lé tó.

¹⁹ Ǿ Lua gbépi èa gèaano, à pòblè aà bε, à imi. ²⁰ Goo pò aa zòle pòbleai, Dii yā'ò ānabi zi pò sùaanopie, ²¹ ò à wiidò Lua gbé pò bò Yuda bùsuupiwa à mè: Dii n Lua mè, lá n gi a yāmai, ni yá pò á òne mao, ²² n εa n mò n pòblè, n imi gu

pó á òne rísu bleuo, rísu miuopi, wa n ví n dezio mia'euo. ²³ Aà pòblea ní aà imiao gbēa, ānabi pò sùàànᵛpi káoyèè zàa'ianaε. ²⁴ Ké à dàzeu, ᵛ à kpàaũ ní nòᵛmusuo, nòᵛmusupi aà dè. Aà ge gò dilea zéu, ᵛ zàa'ina ní nòᵛmusuo gò sí aà gepizi. ²⁵ Ké gbé pò lé gēᵛ aà ge è wúlea zéu we ní nòᵛmusu pò zeio, ᵛ aa gè a baokpà wéle pò ānabi zipi kuu.

²⁶ Ké ānabi pò sùàànᵛpi a baomà, à mè: Lua gbé pò gí Dii yāmain we. ᵛ Dii aà kpà nòᵛmusuwa, à aà è'ε a dè lá Dii òèwa. ²⁷ ᵛ a ò a néᵛne: A káoyemεε zàa'inaε. ᵛ aa yèè. ²⁸ A dàzeu, ᵛ à gè à aà ge lè wúlea zéu. Zàa'ina ní nòᵛmusuo aa síààzi. Nòᵛmusupi i gepi soo, mé i zàa'inapi é'ε sō. ²⁹ ᵛ ānabipi Lua gbépi ge se dī zàa'inaε à sùò a be wéleu, ké à aà gaa sób, i aà ví. ³⁰ ᵛ à aà ví azia mia'eu, à sób à mè: Waiyoo ma gbé! ³¹ Ké à aà ví màa, a ò a néᵛne: Tó ma ga, à ma ví mia'ε pò ma Lua gbépi vīupiu, í wá ge kpakᵛi. ³² Asa àsi pò Dii dàè a ò Beteli sa'okii musu ní táakpe pò kú Samali bùsu wéle gulesiᵛo a ke síanaε.

³³ Yápi gbēa Yeloboaũ i a yāvāikεa too, baa se à èa Isaili bui píi díle gulesí sa'onao ũ b. Gbé pò aa ye gò gulesí sa'onao ũ ᵛ à ní kpá a ũ. ³⁴ Duuna pò tò wà Yeloboaũ buiᵛ tòbᵛzò aa mīde dúniaun we.

14

Anabi Ahia yá pò a Yeloboaũ le oa

¹ Gᵛᵛ bee gyā Yeloboaũ neᵛgᵛε Abia lè. ² ᵛ Yeloboaũpi ò a naε: Fεε ñ nziá lile, ké wasu n dō ma nᵛ ũo, ní gé Silo. Anabi Ahia ku we. ᵛme òmεε máo de Isailio kía ũ. ³ Pēε se mèn kwi ní kàao ní zó tùuo, ní geòè. A yá pò a népi le onεε. ⁴ ᵛ Yeloboaũ

nɔ kè màa, à fèlè gè Silo à gè Ahia be. Ahia wé lé gu'e bo, asa à zikùe, aà wé gò sùii. ⁵ A mɔ lè Dii ò Ahiae: Yeloboaũ nɔ né lé gyãke, ɔ àlè mɔ a yãgbeaima. Lá nýɔ wewàn ke, asa tó à mò, a azia lilene gbèpãle ùe.

⁶ Ké Ahia aà kèse kɔfi mà, àlè gè kpéu, à mè: Gè Yeloboaũ na! Bóyãì n nzia lile màai? Yãpãsi Lua mè mà onɛ. ⁷ Ge n o Yeloboaũe, Dii Isailio Lua mè áme a n se n gbéɔ guu, a n dile a gbé Isailio dɔaana ũ. ⁸ A Davidi buio bò kpalau, ɔ a n kpau, kási ní de lá a zòblena Davidiwao. Aàpi a yãdileao kũa, a tɛazi ní nòsemendoo, à yá pɔ á yei kè. ⁹ N vãikè de gbé pɔ dɔaanɛɔla, n ge n dii pãleɔ kè nziaɛ, mɔ pɔ ní kàsa táa ũ, ɔ n bɔ aà kpe, n a pɔ fèlɛɛ. ¹⁰ Ayãmeto á yáyia n buiowa, á n gɔɛo kaale Isailio guu zɔɔ ní wéɛo pii, í tesɔ n bewa, lá wí tesɔ zùgbɔwa e à tékũ láa piiwa. ¹¹ Gbèɔ n bui pɔ aa gaga wéleuo só, bão i n gbé pɔ aa gaga sɛuo ble. Dii mé ò. ¹² Mpi sa sɔ nɔɛ, fèlɛ ta be. Tó n kèsepèlè wéle guu gòɔ, népi a gae. ¹³ Isailio i aà ge ɔɔb, aai aà ví. Yeloboaũ buio guu pii, aàpi wa ví ado, asa aàpi ado ɔ Dii Isailio Lua yãmaa èwà Yeloboaũ ua. ¹⁴ Dii a kía pãle dile a gbé Isailionɛ. Ɔme a Yeloboaũ buio dede. Gbãe! Bɔ ke ló? Ee, tiatiae! ¹⁵ Dii a gotɔ Isailiowa, aai gɔ lán fee pɔ lé deedeé í guuwa. A Isailio bɔlɛ bùsu maa pɔ a kpà ní deziowaɛ beeu, i ní fãaa Uflata baale, ké aa Asetaati lí pèlepɛɛ, aa Dii pɔ fèlɛoè yáí. ¹⁶ A Isailio kpámá duuna pɔ Yeloboaũ kè à Isailio dà a keau yáí.

¹⁷ Ɔ Yeloboaũ na fèlè lé tá. Ké à kà Tiiza, àlè gè kpéu, ɔ negɔɛnapi gà. ¹⁸ Wà aà ví, ɔ Isailio ɔɔb mípii, lá Dii dà a zòblena ànabi Ahiae a òwa. ¹⁹ Yeloboaũ yá kíniɔ ku Isaili kíao ladau, zí pɔ a kàɔ

ń àà kíakεyão píi. ²⁰ Yeloboaũ z̄s̄lea kpalau píi w̄è bao ń plaoε. Ké à gà, ̄o àà né Nadabu z̄s̄le àà gbεu.

Yudaɔ kí Lɔbɔaũ
(2Lad 12.1-16)

²¹ Salomɔɔ né Lɔbɔaũ mé Yudaɔ kía ũ. A kpalablè a w̄è bla ń m̀endoode guuε, ̄o à k̀e kpalau Yelusaleũ w̄è ḡεo ń plao, w̄́le p̀ó Dii d̄ile Isaili bui píi w̄́leɔ ũ guu, ké a t̀ó àò kuwà. Àa da t̀ón Naama, Am̀oni buie. ²² Yudaɔ yá p̀ó Dii yeio k̀e, aa àa zafèè de ń deziola píi ń duuna p̀ó aa k̀e. ²³ Aa gules̄io b̀ò sa'ok̄iio ũ s̄is̄i les̄io musu píi ń lí ỳeleleɔ gbáuo píi, aa gbεo ń lío p̀èlep̄eεu. ²⁴ Baa se táakp̄e káaluao* ku Isaili bùsuu ḡ̄εo ń n̄εo ũ. Isailio bui p̀ó Dii ń yánéɔ yāb̄εεkεao s̀è píie.

²⁵ Kí Lɔbɔaũ kpalablea w̄è s̄ode guu ̄o Egipi kí Sisaki m̀ò l̀ele Yelusaleũwa. ²⁶ A Dii kpé àizεεo ń kibε p̀óo nàaa, à vua s̀engbao p̀ó Salomɔɔpio s̀ele píi. ²⁷ ̄o kí Lɔbɔaũ s̀engbaopio ḡ̄ε p̄i ń m̀ogot̄eo, a nà d̄ai p̀ó aaio a bε zé d̄́ao d̄aanaōne ń ɔzi. ²⁸ Tó kí lé gé Dii kp̄éu, d̄aipio io s̀engbaopio k̄ua. Tó d̄aipio s̀ù, ̄o aaĩ εa kále ń kp̄éu.

²⁹ Lɔbɔaũ yá k̄inio ku Yuda kía ladau. ³⁰ Lɔbɔaũ ń Yeloboaũo aaio z̄ika ń k̄̄o ḡɔɔpiiε. ³¹ Ké Lɔbɔaũ gà, wà àa mia kpàk̄oi ń àa deziɔ Davidi w̄́leu. Àa da t̀ón Naama, Am̀oni buie. ̄o àa né Abia z̄̀le àà gbεu.

15

Yudaɔ kí Abia
(2Lad 13.1-3, 22-23)

---

* 14:24 Iko 23.18

1 Neba né Yeloboaũ kpalablea wè bao plasaide guu ò Abia gò Yudaò kía ũ, ² à zòlè kpalau Yelusaleũ wè àaõε. Aà da tón Maaka, Abisaloũ buie. ³ A duuna pò a mae kèò kè píie, i azía kpa Dii a Luawa lá a dezi Davidiwao. ⁴ Ama Davidi yáí ò Dii aà Lua tò aà bui zòlè kpalau Yelusaleũ, à aà buipi díle aà gèε ũ, a tò Yelusaleũ zedòa. ⁵ Asa Davidi yá pò Dii yei kè, i gí yá pò Dii díleε maio e a wēni léu, mé i ke Iti bui Uli yá* baaasio.

⁶ Abia ní Yeloboaũo aaìò zika ní kōoe e Abia wēni léu. ⁷ Abia yá kiniò ku Yuda kíaò ladau. ⁸ Ké à gà, wà aà vī Davidi wéleu, ò aà né Asa zòlè aà gbεu.

Yudaò kí Asa

(2Lad 14.1-2, 15.16-19, 16.1-6, 11-14)

⁹ Isailiò kí Yeloboaũ kpalablea wè baode guu ò Asa gò Yudaò kía ũ, ¹⁰ ò à zòlè kpalau Yelusaleũ wè bla ní mēndoo. Aà dazi tón Maaka, Abisaloũ buie. ¹¹ Kí Asa yá pò Dii yei kè lá a dezi Davidiwa. ¹² A táakpe káaluao yà a bùsuu, ò à dii pò a deziòpiò kòlè píi. ¹³ Baa se à a dazi Maaka bò kíakεu, ké à Asetaati lí pò Lua ye a gíyáio pèlè yáí. Kí Asa lípi zò à tesòwà Sedò guzulεu. ¹⁴ A azía kpà Diiwa e a wēni léue, āma i guleśí pò wa bòò daaño. ¹⁵ A vua ní ánusuo ní pòpále pò api ní a maeo díle Dii pò ũò sèlè kàlè Dii kpéu.

¹⁶ Asapi ní Isailiò kí Baasao aaìò zika ní kōoe e ní kpalablea léwa. ¹⁷ Baasapi mé gè lèlè Yuda bùsuwa, ò àlè bíibo Lamai, ké gbēe suli bò ge àli gē Yudaò kí Asa bùsuuo yáí. ¹⁸ O Asa ánusuo ní vua pò gò Dii kpé làasiuo sèlè ní pò pò kú a bε làasiuo, a nà a íwaone ní

---

* 15:5 2Sam 11.1-27

ɔzi, ɔ à ní zí Damasi, Sili bùsu kí Benadada, Tablemɔ né, Eziɔ tɔ̀na kíi à mè: ¹⁹ Wà ledou̯ke, lá ma mae ní n maeo kè yāawa. A ánuusu ní vuaon ke. Ledou̯ pɔ́ ní ví ní Isailiɔ́ kí Baasao gboo, i gomala ní a zígɔɔ. ²⁰ ɔ Benadada ledou̯kè ní Asao, à a zígɔɔ gbàe aa gé lélei Isaili wéleɔwa. Aa Iyoni sí ní Dāo ní Abeli Bemaakao ní Genɛzaleti bùsuo ní Nefatali buiɔ́ bùsuo píi. ²¹ Ké Baasa a baomà, ɔ à bíboa Lamai tò à tà Tiiza. ²² ɔ kí Asa kpàwakè Yudaɔne píi, i gbēe tēboo à mè, aa Lama gbɛɔ́ ní lí pɔ́ Baasa lé bíibòò séle. ɔ à bíibòò Gɛba pɔ́ kú Bēyāmɛɛ buiɔ́ bùsui ní Mizipao. ²³ Kí Asa yá kɔniɔ́ ku Yuda kíaɔ́ ladau, àa nɛgɔ̀nkeyāɔ́ ní yá pɔ́ a kèò píi ní wéle bíi pɔ́ a bòò. Ké à zikù, gyā àa kù a gbálaɔwa. ²⁴ Ké à gà, wà àa mia kpákɔ́i ní àa deziɔ́ Davidi wéleu, ɔ àa né Yosafa zòle àa gbɛu.

Isailiɔ́ kí Nadabu

²⁵ Yudaɔ́ kí Asa kpalablea wè plaade guu ɔ́ Yeloboaũ né Nadabu gò Isailiɔ́ kía ũ, à zòle kpalau wè plaɛ. ²⁶ A yá pɔ́ Dii yeio kè, à zè ní yá pɔ́ a mae kè à Isailiɔ́ dà duunauo. ²⁷ Ahia né Baasa, Isakaa bui lekpaáiaazi gɔɔ́ pɔ́ aàpi ní Isailiɔ́ lé koezɔ́ Filitē wéle Gibetɔ́i, ɔ́ Baasapi aà dè we. ²⁸ A aà dè Yudaɔ́ kí Asa kpalablea wè aaɔ́de guue, ɔ́ à zòle aà gbɛu. ²⁹ Ké à nà kpalableawa, ɔ́ à Yeloboaũ buipio dède píi, i ní gbēe too, à ní m̀ide lá Dii dà a zòblena Ahia, Silo gbéɛ a òwae. ³⁰ Yápi kè màa duuna pɔ́ Yeloboaũ kè à Isailiɔ́ dà a keau, à Dii Isailiɔ́ Lua pɔ́ f̀leɔ̀e yáie. ³¹ Nadabu yá kɔniɔ́ ku Isaili kíaɔ́ ladau. ³² Kí Asa ní Isailiɔ́ kí Baasao aaɔ́ zika ní kɔ̀o e an kpalablea léwae.

Isailiɔ́ kí Baasa

³³ Yudaɔ kí Asa kpalablea wɛ̀ àaɔ̃de guu ɔ̃ Ahia né Baasa gò Isailiɔ kía ũ. A zò̃le kpalau Tiiza wɛ̀ baaso m̀endosaie. ³⁴ A yá pó Dii yeio kè, à zè ní Yeloboaũ yákeao ní duuna pó à Isailiɔ dà a keauo.

16

¹ Dii yá'ò Anani né Yehue, ɔ̃ à àsi'ò Baasae à mè: ² Ma n se luutɛ̃u, ma n dile ma gbé Isailiɔ dɔaana ũ, ɔ̃ n ze ní Yeloboaũ yákeao, n ma gbé Isailiɔ dà duunau, ɔ̃ an duunapiɔ ma pɔ fɛ̀le. ³ Mpi ní n buiɔ, má á dɛ̃onzɔ̃ sae. Má ke n uae lá má kè Neba né Yeloboaũ uaeuae. ⁴ Gbɛ̃o n gbé pó aa gaga wéleuo só, bão i n gbé pó aa gaga sɛ̃uo ble. ⁵ Baasa yá kɛ̃niɔ ní aà nɛgɔ̃nkeyão ku Isaili kíaɔ ladau. ⁶ Ké Baasa gà, wà aà vɛ̃ Tiiza, ɔ̃ aà né Ela zò̃le aà gbɛu.

⁷ Dii yápi dà ɔ̃nabi Yehu, Anani née, ɔ̃ a ò Baasae ní a buiɔ vã̃i pó a kè à Dii pɔ fɛ̀leoè lá Yeloboaũ buiɔ kèwa yá̃i ní Yeloboaũ bui pó à ní m̀ideɔ yáo lo.

Isailiɔ kí Ela

⁸ Yudaɔ kí Asa kpalablea wɛ̀ baaso ní m̀endoode guu ɔ̃ Baasa né Ela gò Isailiɔ kía ũ, à zò̃le Tiiza wɛ̀ plaɛ. ⁹ Aà iwao do Zimli mé aà zikasɔgoɔ leɛ do gbɛ̃zɔ̃ ũ, ɔ̃ à gbé̃o lè aa lekpãaiãazi. Ké ṽɛɛ lé Ela de a be zia Aaza kpéu Tiiza, ¹⁰ ɔ̃ Zimli gè à aà dè Asa kpalablea wɛ̀ baaso ní plaode guu, ɔ̃ à zò̃le aà gbɛu. ¹¹ Ké à zò̃le kpalau a làa, ɔ̃ à Baasa buiɔ dède píi, i g̃ɛe to aà daɛo ge aà gbɛnao guuo. ¹² A Baasa buipio m̀ide píie, lá Dii dà ɔ̃nabi Yehue a òwa. ¹³ Baasa ní a né Elao Dii Isailiɔ Lua pɔ fɛ̀lèè duuna pó aa kè táao

yá musu, mé ké aa èa Isailio dà a keau yáí. ¹⁴ Ela yá kɛniɔ ku Isaili kíaɔ ladau.

Isailio ki Zimli

¹⁵ Yudaɔ kí Asa kpalablea wè baasɔo ní plaode guu ɔ Zimli zòle kpalau Tiiza gɔɔ soplá. Gɔɔ bee Isaili zígɔɔ bɔo ku Filitɛ wéle Gibetɔ sae. ¹⁶ Ké zígɔɔpiɔ mà Zimli lekpaafi ní gbéɔ kızı à aà dè, ɔ aa ní dɔaana ɔmeli díle Isailio kía ũ ní bɔou wegɔɔ. ¹⁷ ɔ ɔmeli ní Isaili zígɔɔ kè Gibetɔwa, aa gè koezò Tiizai. ¹⁸ Ké Zimli è aa a wéle síwa, ɔ à dède sí a be kpediakɔau musu, à tesòwà, ɔ tépi kùwà. A gà ¹⁹ duuna pɔ a kè yáíe. A yá pɔ Dii yeio kè, à zè ní Yeloboaũ yákeaoe. A duunakè mé à èa Isailio dà a keau. ²⁰ Zimli yá kɛniɔ ní lé pɔ a kpaaifinɔ Elazio ku Isaili kíaɔ ladau.

Isailio ki ɔmeli

²¹ Isailio kɔkpaalè læe pla. An gbé kɛniɔ ye Gina né Tibení kpá kía ũ, gbé kɛniɔ sɔ ɔmeli. ²² Ké gbé pɔ aa zè ní ɔmelioɔ gbãa de gbé pɔ aa zè ní Gina né Tibenioɔla, ɔ wà Tibenipi dè, ɔmeli mé kpalablè. ²³ Yudaɔ kí Asa kpalablea wè baakwi ní mendoode guu ɔ ɔmeli gò Isailio kía ũ, à zòle kpalau wè kuεplae. A ku Tiiza wè sooloe, ²⁴ ɔ à Samali sísi lù Semεεwa ní ánusuo kiloo bàakwi, ɔ à wéle kàlewa, à tokpàè Samali, ké Semεε mé sísi pi ví yãa yáí. ²⁵ ɔmeli yá pɔ Dii yeio kè, à duunakè de gbé pɔ dɔaaeɔla píi. ²⁶ A zè ní Nɛba né Yeloboaũ yákeao píie. A Dii Isailio Lua pɔ fɛleè ní duuna pɔ a kè táaɔ yá musu, à èa Isailio dà a keauo. ²⁷ ɔmeli yá kɛniɔ ní a negɔnkeyãɔ ku

Isaili kíao ladau. ²⁸ Ké à gà, wà aà v̄i Samali, ò aà né Ahabu z̄òle aà gb̄eu.

Isailiò kí Ahabu

²⁹ Yudaò kí Asa kpalablea w̄è bla plasaide guu ò Omeli né Ahabu ḡò Isailiò kía ũ, à z̄òle kpalau Samali w̄è bao ní plaoe. ³⁰ A yá pò Dii yeio kè de gb̄é pò d̄òaaeola píi. ³¹ Z̄ea ní N̄eba né Yeloboaū duunak̄eao i k̄eè ȳae ũo, ò à Sid̄deò kí Ebaali nen̄e Zezabeli s̄e no ũ, ò à n̄a z̄oblea Baalīewa, Ìo aà sisi. ³² A k̄ped̄ò Baalipīe Samali, ò à aà gbagbak̄ii p̄èle k̄p̄ep̄iu. ³³ A Asetaatili p̄èleu lo, à èa Dii Isailiò Lua pò f̄el̄eè de Isaili kía pò d̄òaaeola píi.

³⁴ Ahabupi ḡoo ò Beteli gb̄é Hieli Yeliko k̄èke k̄àle. Ké à a b̄íi ã k̄p̄àle, ò aà neḡõe s̄éia Abilaũ gà. Ké à a b̄ole gbaò p̄èle, ò aà né gbez̄ana Segubu gà, lá Dii dà Nuni né Yozueee a òwa.*

17

Gbagbaaò anabi Elia gwaa

¹ Tisebe gb̄é Elia b̄ò a be Galada bùsuu, à gè Ahabu lè à m̄è: N Dii Isailiò Lua pò mále z̄obleè kuao, sea za w̄eã fii a kpao, lou a mao. Sema ḡoo pò má ò bàasio.*

² Ũ Dii ȳá'ò Eliapīe à m̄è: ³ Fele gé guk̄pe oi, ní ul̄e K̄eliti swa'eu Yuud̄e baale, ⁴ níò swapi í mi. Má d̄il̄e gbagbaaòne aao n gwa we. ⁵ Ũ à ge k̄è lá Dii òewa, a ku K̄eliti swa'eu Yuud̄e baale. ⁶ Gbagbaaò Ìo m̄òè ní p̄èeo ní n̄òo k̄oo ní oosio, ò Ìo swapi í mi.

Sal̄pa gyaa Elia gwaa

* **16:34** Yoz 6.26   * **17:1** Zaa 5.17

7 Gɔɔpla gbɛa swapi í bà, ké lou lé ma bùsupiuo yáí. 8 Ǿ Dii yá'òè à mè: 9 Fɛɛ gé Salɛpa, Sidɔ saɛ, ní ku we. Má ðíɛ gyaa taasideɛɛ aàɔ n gwa we.† 10 Ǿ à fɛɛ lé gé Salɛpa. Ké à kà wéɛpi léi, à gyaaɛ lè, àɛ yàawɛ we. Ǿ Elia lezù gyaapizi à mè: Gɛ ñ mɔmɛɛ ní ío, baa yɔɔ, mà mi. 11 Ké àɛ gé dáí, Elia èa lezùààzi à mè: Ní mɔmɛɛ ní pɛɛ miɔnao ɔ. 12 Ǿ nɔɛpi òè: N Dii n Lua kuaɔ, baa kàa má vío, sema pówɛnti ɔkù do pɛna guu ní nísi yɔɔnao tùu guu bàasio. A yàa máɛ wɛ kɛ, mí tá bɛ mà blɛkɛð wà blɛ ní ma néo, wíɔ ga dá. 13 Ǿ Elia òè: Nsu to vía n kùo. Gɛ ñ kɛ lá ní òwa, àma kàa kɛð yɔɔnnɔ ñ mɔmɛɛ gía, ní gbasa ñ n pɔ kɛ, á ní n néo. 14 Asa Dii Isailiɔ Lua mè pówɛnti a láa pɛna guuo, mé nísi a láa tùupiuo e gɔɔ pɔ a to lou ma bùsu la gɛ kað. 15 Gyaapi gɛ kè lá Elia òɛwa, ɔ aalɛ pɔblɛ màa e gɔɔ ũma, aàpi ní a bɛdɛɔ ní Eliao. 16 Pówɛnti i láa pɛnapiuo, mé nísi i láa tùupiuo, lá Dii dà Eliaɛ a òwa.

17 Bee gbɛa nɔɛ uabelepi népi lé gyáke. Ké gyápi gbáakù maamaa, ɔ népi gà. 18 Ǿ nɔɛpi ò Eliaɛ: Lua gbé, bóme wá daaa, ɔ n mɔ ma bei? N mɔ ma duuna ði Luagu, ké aà ma né de yáí yà? 19 Ǿ Elia òè: N n népi kpaá. Ǿ à népi sí nɔɛpi ɔzɪ, à ðèdèð kpɛdiakɔa kpaá pɔ à pílau. A aà wùɛ a liiwa we, 20 ɔ à wiilè Diiwa à mè: Dii ma Lua, míme ní tò gyaa pɔ ma pila aà bɛ né gà, n pɔsia kpàaàzia? 21 Ǿ à kùà ká màma nɛgɔɛnapiwa gɛn àaɔ,‡ à wiilè Diiwa à mè: Dii ma Lua, to aà wɛni ɛa su aà mɛu. 22 Dii Elia wiilɛa mà, ɔ wɛni èa sù népi mɛu, à vù. 23 Ké Elia nɛgɔɛnapi sè à pilað, à gèð kpéu, ɔ à aà kpà aà dawa à mè: Gwa, n

† 17:9 Luk 4.25-26 ‡ 17:21 2Kia 4.34-35

né b'ée! ²⁴ Ǿ nɔɛpi ò Elia: Má dǝ sa ké Lua gbén n ũ.
Dii yá pò bò n léuá síanae.

18

Elia n Obadio

¹ Elia gɔɔplakè we. A wè àaǝde guu ò Dii yá'òè à mè: Ge ñ nzia ɔb Ahabue, mí tó lou ma aà bùsuu.
² Ǿ Elia fèlè lé gé azia ɔbi Ahabue.

Nɔana sǝ à pāsikù Samali, ³ ò Ahabu a be zia Obadia sisi. Obadiapi sǝ ì misiile Dii maamaae.
⁴ Gɔɔ pò Zezabeli lé Dii ānabiɔ dede, Obadia n sèle gbɛɔn basɔ, à n úle gbè'eo guu gbɛɔn blakwikwi, ò à n gwá n bleo n ío. ⁵ Ǿ Ahabu ò Obadiapie: Wà bùsu keele wà gé nibɔnao n swa'eo pú. Wilio dǝo tó wá sè e wà wá sǝo n wá sǝbaona gwaò. ⁶ Ǿ aa bùsu kpaalèkǝ, an baade a zé sè. ⁷ Ké Obadia kpàaũ n Eliao zéu, à aà dǝ, ò à wùle a gbɛeu à mè: Ma dii Elia, mimmenn wea? ⁸ Elia wèwà à mè: Mámè! Ge ñ o n diie ma su. ⁹ Ǿ Obadia mè: Taae kpele má kè, ò nle mapi n zòblena na Ahabue a ɔzi aà ma dei? ¹⁰ N Dii n Lua kuao buie ge bùsue ku ké ma dii gǝ gbéɔ zluimá n weleio. Tó wà mè n kú weo, ì to aa me wa si n pɛoe. ¹¹ Ǿ nle omee sa mà ge o ma dii Ahabue n sua? ¹² Tó ma gǝzea, máo dǝ gu pò Dii Nisina a n se taunno. Tó ma ge má ò Ahabue, mé i n eo, a ma dee. Mapi n zòblena sǝ ma misiile Dii za ma èwaasogɔɔe. ¹³ Ma dii Elia, ké Zezabeli lé Dii ānabiɔ dede, ni yá pò má kè mao lé? Mámè ma n gbèeo sèle gbɛɔn basɔ, ma n úle gbè'eo guu gbɛɔn blakwikwi, ma n gwá n bleo n ío. ¹⁴ Ǿ nle omee sa mà ge o ma dii Ahabue n sua? A ma dee. ¹⁵ Ǿ Elia mè: N Dii Zigǝde pò mále zobleè kuao má gé aà ma e gbãe.

Elia ní táadeo kua Kaameli gbe musu

¹⁶ Ǿ Obadia gè dà Ahabule, à yápi òè, ǿ Ahabu gè dai Eliale. ¹⁷ Ké Ahabu Elia è, a òè: Isaili búsudena, mímènn wea? ¹⁸ Ǿ Elia mè: I ke máme ma Isaili búsudèò, mpi ní n mae bèdeò áme á dè, asa a pákpà Dii yádileaoi, á té Baalizie. ¹⁹ Isailio sísi píi sa aa káamazi Kaameli gbe musu sánu ní Baali táade gbèon òaa pla ní blakwio ní Asetaati táade gbèon òaa pla pò aai pòble ní Zezabelio.

²⁰ Ahabu Isailio sísi píi, ǿ à táadepio kàaa Kaameli gbe musu. ²¹ Ǿ Elia sǿ Isailiozi à ní lá à mè: Aò yá kúa okpeai e boe ni? Tó Dii mé Lua ũ, à teaazi. Tó Baalie sǿ, à teaazi. Aai yãe zá síwào, ²² ǿ Elia òné: Dii ánabio guu máme ma gǿ mado. Baali táadeo sǿ aa gbèon òaa pla ní blakwioe. ²³ A zuswana kpáwá mèn pla, táadepio i a mendo se aa zǿezǿe aa ka yàaa, aasu té dauo. Mapi sǿ má ado keke, mí ká yàaa, má té dau sǿ. ²⁴ Ampio aa Baali sísi, mapi sǿ má Dii sísi. An gbé pò yámà à tesòwà òme Lua ũ. Ǿ gbépii mè: A mae! ²⁵ Ǿ Elia ò táadepioe: A zuswana mendo se keke káau, asa áme á dasi. A á dii sísi, kási ásu té dauo. ²⁶ Ǿ aa zuswana pò wa kpámá sí aa kèke, ǿ aale Baali sísi za koo e íatè gè kàò minanguo. Aale òwá, aale lia sa'okii pò aa bòi, aale me: Baali, yámawáe! N beeo aai yãe mao, i yámamáo. ²⁷ Ké íatè kà minanguo, ǿ Elia lé ní láanike à mè: A wiile gbáa, òme diie ũo lò? Aà làasoo tà saalon nò, á dǿa? A gè bíikpekei yá? A gè wéleu yá? Ale i'oe, ǿ ále aà vua? ²⁸ Ǿ aale wiile ní loo gbátèò, aale nízia lili ní fèndao ní sǿnao lá aai kewa, e au lé bàale ní mewa. ²⁹ Ké íatè gè aua pilai, ǿ aale yáyaaabole e sa oosi

ogoo gè kàò. N beeo i yãe zá símáo, i yãmamáó, i swáserńzio.

³⁰ Ǿ Elia ò bílae: A sōmazi! Ké aa s̄aàzi nípii, Ǿ à Dii gbagbakii pó wa gbòò kèkè lé bo. ³¹ A gbè sèse mèn kuεpla Yakɔbu buiɔ dasileu. Yakɔbupi Dii yá'òè yãa à mè, wáli oè sa Isaili.* ³² Ké à Dii gbagbakliipi bò, Ǿ à eyɔ líai. Epi kà à í sí litili gēo. ³³ A yàakà sa'okliipia, à zupi z̄èz̄e a kà yàapia ³⁴ à mè: A íto lo síiɔ, í ka sa'obɔpiwa ní yàapio. Ké aa tò, Ǿ à mè: A εa to ɔ. Ké aa tò, Ǿ à mè: A εa to à ke gēn àaɔ. Ǿ aa tò e gēn àaɔ. ³⁵ Ipi bàalè lía sa'oklipizi e epi pà. ³⁶ Sa oosi ogoo Ǿ ānabi Elia s̄òì à mè: Dii, Ablahaũ ní Izaakio ní Isailio Lua, to wà d̄s gbā ké nímmenn Isailio Lua, mé n zòblenan ma ũ, mále yáe bee ke, ké níme ní òmεε yáí. ³⁷ Yãmaa Dii! Yãmaa, ké gb̄éε beeo e d̄s ké n Dii nímmenn Lua, mé níle ní n̄sε liléné, ké aa εa sumaε. ³⁸ Ǿ Dii té sù sa'obɔ ní yàao ní gb̄eo ní bùsuopiwa, aa tekù, Ǿ í pó kú eupi bà. ³⁹ Ké gb̄é̄ è, aa wùle ní gb̄εeu aa mè: Dii mé Lua ũ! Dii mé Lua ũ! ⁴⁰ Ǿ Elia òné: A Baali táadeɔ kúkū, an gb̄εe su piliwáo. Ké aa ní kúkū, Ǿ Elia gèr̄nɔ Kisɔ guzulεu, à ní d̄ede we.

⁴¹ Elia ò Ahabue: Ge n̄ p̄oble, ní imi, asa ma lou k̄ofi mà d̄o. ⁴² Ǿ Ahabu gè lé p̄oble, àle imi. Ǿ Elia d̄ede gè Kaameli misonaa, à sionkpa à wεp̄εle a gbáu. ⁴³ A ò a z̄ikεnae: Ge n̄ gugwa ísia oi. Ǿ à ge gwà. Ké à sù, à mè: P̄oe ku weo. Ǿ Elia òè àà εa gé gwai ɔ, Ǿ à gè màa e gēn soolo. ⁴⁴ A gēn soplade guu Ǿ z̄ikεnapi mè: Ma lou è na s̄εs̄εennɔ lán ɔlawá, àle f̄εle ísiaa. Ǿ Elia òè: Ge n̄ o Ahabue aà a s̄ógo d̄o s̄óne, i ḡεu à

* **18:31** Daa 32.28

pila gbewa e lou àò gé gíiè. ⁴⁵ Lou lé sisi busebuse, zàa'iana fêlè, ò lou kwè.† Ahabu ku sógou, àlè tá Yezelè. ⁴⁶ Dii gbãa dèdè Eliawa, ò à a ulada kàaa a kù, à bàalè dòaa Ahabu e à gè kàò Yezelè.

19

Dii bɔ mɔa Eliawa Olebu

¹ Ké Ahabu yá pò Elia kè dàu a síu Zezabelie pii, lá à táadepio dèdè ní fèndao mípii, ² ò Zezabeli lékpāsākè Eliae à mè: E zia maa'i, tó mi kenè lá ní kè táadeɔnewao, adeɔ yāpāsikemee bèebèe! ³ Ǿ vĩa Elia kù, ò à fêlè bàalè à azia mibokii wèelè. Ké à kà Beeseba, Yuda búsuu, we à a zikenapi tòu, ⁴ ò à taa'ò gbáau gɔɔ do. A gè zòlè séli gbáu, ò à wabikè à e ga à mè: Dii, ké bee mɔa. Ma se gòɔ, asa má de ma deziɔao.* ⁵ Ǿ à wùlè lé i'ò sélipi gbáu.

Malaika mò we, à ɔnàwà à mè: Fèlè pòble. ⁶ Ké Elia gugwà, ò à kàa asaa ní ituuo è kálèa a mizí. Ǿ à pòblè à imí à èa wùlè. ⁷ Dii Malaika èa mò a gën plaadei, à ɔnàwà à mè: Fèlè pòble, asa tá gbãa ríle mó oi. ⁸ Ǿ à fêlè pòblè à imí. Blèpi tò à gbãa'è, ò à taa'ò gɔɔ bla fãane ní gwãasinao e à gè kà Lua gbè pò wí me Olebui.† ⁹ Ké à gè lé i gbèpi eu, we ò Dii yá'òuè à mè: Elia, bó ríle ke lai? ¹⁰ A wèwà à mè: Dii Lua Zigòde, ma ze ma gi fíafia n yá musu, asa Isailio pākpa ní bàakuañno yáí, ò aa ní gbagbakio gbòo aa ní ãnabio dèdè ní fèndao. Máme ma gò mado, ò aale ma we sa.‡ ¹¹ Ǿ Dii mè: Bò ge ze ma ae gbè musu le, mí gè n ae.

† 18:45 Zaa 5.18 * 19:4 Yon 4.3 † 19:8 Baa 3.1 ‡ 19:10 Lom 11.3

Zàa'ian gbãa fêlɛ, àlɛ gbèsisipio paa, àlɛ gbesio wíwi Dii aɛ, kási Dii ku íanapi guuo. Íanapi gbɛa tɔɔlɛ lùalua, kási Dii ku tɔɔlɛ lualuaapi guuo. ¹² Tɔɔlɛ lualuaapi gbɛa sa tée, kási Dii ku tépi guuo. Tépi gbɛa yákpaina mé dɔ busennɔ. ¹³ Ké Elia yápi mà, à a ulada kù a wéa, ɔ à bò gè zè gbè'epi lé, a mà wa òɛ: Elia, bó ní lɛ kɛ lai? ¹⁴ A wèwà à mè: Dii Lua Zigõde, ma zɛ ma gi fíafía n yá musu, asa Isailio pãkpà ní bàakuarínɔ yái, ɔ aa n gbagbakíio gbòo aa n ãnabio dèdɛ ní fèndao. Mámɛ ma gõ mado, ɔ aalɛ ma wɛ sa. ¹⁵ Ǿ Dii òè: Ea ta Damasi guwaiwau. Tó n ka we, ní Azaeli dile Siliɔ kía ũ, § ¹⁶ ní Nimisi tũna Yehu dile Isailio kía ũ,* ní Abeli Mɛɔla gbé Safata né Elizi dile n gbɛu ãnabi ũ. ¹⁷ Gbé pɔ bò Azaeli fènda lézi, Yehu mé a ní dɛdɛ. Tó aa bò Yehu fènda lézi sɔ, Elizi mé a ní dɛdɛ. ¹⁸ N beeo má Isailio ví gbẽɔn ðaasɔsɔo lɛɛ soplá (7.000). An gbèe i kúle Baaliɛ à lɛpèwàò.†

Elizi sísia

¹⁹ Ǿ Elia fêlɛ bò we, à gè Safata né Elizi lè, àlɛ sapa ní zuɔ ní a gbéɔ soon kuɛpla. Aàpi mé té zá. Ǿ Elia sàaazi, à a ulada kàaála. ²⁰ Ǿ Elizi a zuɔ tò we, à bàalè bò tɛ Eliazi, ɔ a òè: To mà gé lɛzai ma de ní ma daowa gíá, mí gbasa mɔ tenzi sa. Elia mè: Gé, ní ɛa su. N yá pɔ má kènɛ dɔ. ²¹ Ǿ Elizi èa à a zupio kòlokpa, à tekà ní zù zíkɛbɔɔ, ɔ à zupio nòò fùukè a kpà gbéɔwa aa sò. Ǿ à bò tɛ Eliazi, à gè aà zɔbãna ũ.

§ 19:15 2Kia 8.7-13 * 19:16 2Kia 9.1-6 † 19:18 Lom 11.4

20

Benadada ní a zígṣṣ koezṣa Samalizi

¹ Silio kí Benadada a zígṣṣ kàaa pii. Kía gbẽṁn baakwi ní plaoṁ kuaàṁ ní ní sṣṣ ní ní zikasṣgoṁ. Ǿ aa gè koezṣ Samalizi aale lélewà. ² Ǿ à gbéṁ zì Ahabuwa wéle guu ³ à mè: Ma Benadada ma mè, n ánsusu ní n vuao gè ma pṣ ũe. N nṁ maaṁ ní n né maaṁ gè ma pṣ ũe lo. ⁴ Ǿ Isailio kía mè: Ma dii kí, mapi ní pṣ pṣ má vṣṣ gè n pṣ ũe pii lá ní òwa. ⁵ Ǿ Benadada èa gbéṁ zìwà lo à mè: Ma Benadada ma mè, ma gbéṁ zì n ánsusu ní n vuao ní n nṁ ní n néṁ gbẽaimaε. ⁶ Zia maa'i má a gbéṁ zìma, aa n be yṁε ní n gbéṁ beṁ, aai á pṣ beεdeṁ séle suomεε pii. ⁷ Ǿ Isailio kía a bùsu gbẽzṣṣṣ sisi pii à mè: A è lá àle ma léwεó? Ké à gbéṁ zì, à ma naṁ ní ma néṁ ní ma ánsuso ní ma vuao gbèa, mi gioèṁ. ⁸ Ǿ gbẽzṣṣṣpiṁ ní gbé kṁniṁ òè: Nsu n àa yāmao, nísu weièṁ. ⁹ Ǿ a ò Benadada zinaṁε: A ge o ma dii kíε, yá pṣ a gbèa mapi a zòblena wa káau ṣ má kε. Yá pṣ a gbèa gbẽzāε bee má kεo. Ǿ zinapiṁ èa tà Benadadawa ní yápio. ¹⁰ Ǿ à èa gbéṁ zì Ahabuwa lo à mè: Tó Samali bùsuti gè à kà ké ma zígṣṣ e séle ní miwa ɔkū dodo, adeṁ yāpāsíkεmεε bḗεbḗε! ¹¹ Ǿ Isailio kía mè: A ge oè, gbé pṣ lé a zika'ula da su íanadā lá à ulapi bṣ lé kálewao. ¹² Ké Benadada yápi mà, àle vḗemi ní a kía deṁ lákpeṁ guu, ṣ a ò a gbéṁε aa sṁkε. Ǿ aa gè sṁkεi.

Ahabu ziblea Benadadawa

¹³ Anabie mṁ Isailio kí Ahabu lè à mè: Dii mè, n zígṣṣ dasio è wea? A ní nanε n ɔzì gbāε, níṁ dṣ ké áme

á a Dii. ¹⁴ Ǿ Ahabu aà là à mè: Démε a bee kei? A wèwà à mè: Dii mèn n bùsu kíao ìwao mé aa κε. Ǿ Ahabu aà là lo: Démε a lélemái? A wèwà à mè: Mmε! ¹⁵ Ǿ Ahabu a bùsu kíao ìwao kàaa, aa gbẽon òaa do ní baakwi ní plaoε (232). Ǿ à a zígõ kàaa píi, aa kè gbẽon òaasõsoo lee sopla (7.000). ¹⁶ Aa bò wéleu íatē minanguo, gõo pò vεε lé Benadada ní a kía deepio de lákpepio guu. ¹⁷ Ahabu bùsu kíao ìwapio mé bòle káau. Ǿ Benadada zinao ge òè, gbéõ lé bòle Samali. ¹⁸ Ǿ Benadada mè: Tó aafia aale mó ge ní zion nò, à ní kúkū bée. ¹⁹ Ké bùsu kíao ìwapio bòle wéleu, ẽ zígõo té ní kpe, ²⁰ an baade gbēdè. Ké Siliõ lèkõwa, ẽ Isailio pèamá, ẽ Siliõ kí Benadada ní a sõdeeo ní ké dia ní sõõ kpe. ²¹ Ǿ Isailio kía bò gè sõdeeo ní sógodeo dède, à Siliõ ásookè maamaae.

²² Anabipi èa mò Isailio kía lè à mè: Sõdile, ní làasooke yá pò ñyõ kewá, asa tó í bò eu, Siliõ kía a ea mo léleima boe.

²³ Ǿ Siliõ kía ìwao òè: Isaili táaóá s̄is̄i táaone. A yái tò an gbāa dewála. Tó wále zikañno gusalalau, wá gbāa ao deñlae. ²⁴ N n kía deeo leũkpaके, ní d̄aana p̄aleo diledile ní gb̄eu. ²⁵ Sema n zígõo ní n s̄õõ ní n s̄õgo aao dasi lán yāawa, wí zikañno gusalalau, wá gbāa i deñla. Kí ní yāmà, ẽ a kè màa.

²⁶ Ké í bò eu, Benadada Siliõ kàaa, ẽ à gè zikai ní Isailio Afeki. ²⁷ Wà Isailio kàaa wà kũsũakèné, ẽ aa gèamá. Siliõ ligua, ẽ Isailio bòokpà b̄oaañno lán blè kp̄asa néna lee plaowa. ²⁸ Ǿ Lua gbépi mo ò Isailio kíae à mè: Dii mèn lá Siliõ lé e s̄is̄io diin a ũ, guzule diin a ũo, á aà zígõ wiilae beeo nane ní oziε, níõ dõ ké ámeaa Dii. ²⁹ An b̄oõ b̄oaa ní k̄õ màa e

gɔɔ sɔpla, a gɔɔ sɔpladepi zɪ ɔ̃ aa nà zɪwa. ɔ̃ Isailiɔ Sili kèsedeɔ dède gbɛɔn òaasɔsɔo lɛɛ basɔo (100.000) gɔɔ doũpizi. ³⁰ Ké an gbé pɔ gɔ̃ lèkɔwa Afeki wéleu, ɔ̃ a bɪi kwèrɪla. Gbépiɔ gbɛɔn òaasɔsɔo lɛɛ baasɔo nɪ plao (27.000). Benadada bàalè sɪ wéleu sɔ̃, à ùle kpéu kpea. ³¹ Aà iwao òè: Wá mà Isaili kíaɔ gbêke ví. Wà zwànkasao dɔ wá pi, wà ba dɔ wá nɔɛ, wí bɔ ge aà le. Wiliɔ dɔo tó a n tó. ³² ɔ̃ aa zwànkasao dɔ nɪ pi, aa ba dɔ nɪ nɔɛ, aa gè Isailiɔ kía lè aa mè: N zòblena Benadada mè n a tó. ɔ̃ Isailiɔ kía mè: Asi a ku fá! Ma gbéɛ. ³³ Yápi kè gbépiɔne àsi na ù, ɔ̃ aa yápi gbà wà kù aa mè: Ao, Benadadaá n gbéɛ. ɔ̃ kí mè: A ge à aà se mɔò. Ké Benadada mè, ɔ̃ Ahabu òè aà gɛano a sógou. ³⁴ ɔ̃ Benadada òè: Wéle pɔ ma mae sɪ n maewao, má ea soaanɛ, nɪo laata Damasi lá ma mae kè Samaliwa. ɔ̃ Ahabu mè: Wà ledouke bee musu, mí n gbaɛ. ɔ̃ à ledoukèaano à aà gbàɛ.

Anabi kí Ahabu daa yáú

³⁵ Dii ò ānabi gāli gbēee à o a gbēdeee aà a lé. Ké ānabipi òè, ɔ̃ à gɪ. ³⁶ ɔ̃ a òè: Lá ni Dii yāmao, tó n kēa, nòomusu a n deɛ. Ké à gèzɛa, ɔ̃ nòomusu aà è a dè.* ³⁷ Anabipi gbēe è lɔ, ɔ̃ a òè aà a lé. ɔ̃ à aà lè, à kè'ia. ³⁸ ɔ̃ ānabipi zwāa kù a wéa à azia lile, ɔ̃ à gè lé kí dá zé le. ³⁹ Ké kí lé gɛ, ɔ̃ ānabipi lezuaazi à mè: Mapi n zòblena, ké ma ge zɪlau, ɔ̃ gbēe mò ma kɪi n gɔ̃ɛeo, à mè màò aà dɔaɛ. Tó má tò à pɪlia, ma wēni gè yáue, ge má fiabo ánuusu kiloo bla soosaie. ⁴⁰ Ké ma laai tà gupálei, ɔ̃ gɔ̃ɛpi gèzɛa. ɔ̃ Isailiɔ kía òè: Lá wa íadama ɔ̃ n ò we. ⁴¹ A zwāapi gò a wéa kpakpa,

* **20:36** 1Kia 13.24

ῥ Isailio kía aà dῥ ãnabi ũ. ⁴² ῥ ãnabipi òè: Dii mè lá n gῥe pῥ á ðile aà ga gbàe, n wēni gē yáue, n zīgῥῥ i gaga aà zīgῥῥ gēe ũ. ⁴³ ῥ Isailio kía dàzeu, àle tá a be Samali. Aà nῥse yà, à oosìsi.

21

Naboti vῥebu

¹ Bee gbēa Yezelēe gbēe ku, aà tón Naboti. A vῥebu ví Yezelēe, Samali kí Ahabu be sae. ² ῥ Ahabu òè: N n vῥebu kpaa mà ke dò kaa ũ, asa a ku ma be saee, mí vῥebu pῥ a maa de beea kpama a gēe ũ. Tó ní yei, má fiabone ní ánusuo a beee léu. ³ ῥ Naboti ò Ahabu: Kai, a keo! Má fῥ túbi pῥ ma dezio tòmeē kpamao. ⁴ ῥ Ahabu nῥse yà, à tà be ní oosisio, ké Yezelēe gbé Nabotipi òè á túbi pῥ a dezio tòe kpawào yái. ῥ à wùle a liiwa, à aedò gíwa, à gí pῥblei. ⁵ Aà na Zezabeli mò aà là à mè: Bómē n le n oosìsi, níle pῥbleo ni? ⁶ ῥ a wèwà à mè: Má ò Yezelēe gbé Nabotie ma mè aà a vῥebu kpaa, mí fiaboè ní ánusuoē. Tó vῥebu pῥale a yei sῥ, mí kpawà a gēe ũ. ῥ à mè á kpao. ⁷ ῥ Zezabeli òè: N Isailio kíake yákean wea? Fēle pῥble ní pῥnao, má Yezelēe gbé Naboti vῥebu ene.

⁸ ῥ à lác kèkē ní Ahabu tῥo, à aà tāana seela kèwà, a kpàsákpàsá gbēzῥῥ ní kíabui pῥ kú Naboti wéle guuῥne. ⁹ Lápio guu à mè: A leyegῥῥ ðile, í a kpàwake. A zῥlekíi maa kpa Nabotiwa gbéῥ guu, ¹⁰ í gbéῥ giaῥ wele gbēῥn pla à ní kále aà ae. Aai yādῥwà aa me à Lua ní kíao tῥbēesíe, í aà kῥ bῥaàno wénkpe à aà pápa ní gbēo à de. ¹¹ ῥ Naboti wéle gbēzῥῥ ní kíabuiò kè lá Zezabeli ò taala pῥ á kpàsánéῥ guuwa.

12 Aa leyegoo dile, ñ aa zōlekii maa kpà Nabotiwa gbě́o guu. 13 Ǿ gbé́ gia gbě́on plapio m̀ò zòlè aà ae, aa yādòwà gbě́o wáa aa m̀è à Lua ní kíaio tobě́esié. Ǿ wà aà kù wà b̀òààno wénkpe, wà aà pàpa ní gbeyo wa dè. 14 Ǿ wà lékpāsàkè Zezabeliè wà m̀è wà Naboti pàpa ní gbeyo wa dè.

15 Ké Zezabeli mà wà Naboti pàpa ní gbeyo wa dè, ñ à gè a ò Ahabuè à m̀è: Fèlè ge Naboti v̄ēbu p̀ó à g̀ionépi se n p̀ó ũ, asa a ku lo, à gà. 16 Ké Ahabu mà Naboti gà, ñ à fèlè lé gé aà v̄ēbu séi a p̀ó ũ.

17 Ǿ Dii yá'ò Tisebe gbé́ Eliaè à m̀è: 18 Fèlè gé Samali kí Ahabu lei. A gè Naboti v̄ēbu séi, a ku we. 19 Oè ma Dii ma m̀è, gbé́ ñ a dè à m̀ò a túbi séio lò? Ní oè lo, gu p̀ó gbě́o Naboti au sàsāu, we aa aàpi p̀ó sàsāu s̄s̄.

20 Ké Ahabu Elia è à m̀è: Ma ibeé, n boà fá! Ǿ Elia òè: Ee, ma boma kài! Asa n nzia kpà yá p̀ó kè Diiè v̄aiwaé. 21 Ǿ Dii m̀è á v̄aikene, á ke n buione sàabu. N ḡōe a ḡō Isaili b̀usuuo, w̄ēn nò, zon nò. 22 A ke n uaé lá á kè Neba né Yeloboau uaéwaé, lá á kè Ahia né Baasa uaéwa, asa n Isailio daa duunkeau aà p̀ó fèlè. 23 Zezabeli s̄s̄, Dii m̀è gbě́o aà so Yezelèé b̄ii saéé.* 24 Gbě́o n gbé́ p̀ó aa gaga w̄éleuo só, b̄āo i n gbé́ p̀ó aa gaga s̄euo ble.

25 Gb̄ēe ku yāa lán Ahabuwao, à azia kpà yá p̀ó Dii yeiowaé, mé aà na Zezabeli ì tékpaaàgu. 26 A yá p̀ó wa ye a g̀iyāio kè maamaaé, à t̀è táa'zi lán Amole p̀ó Dii ní yá Isailioneowaé.

27 Ké Ahabu yápi mà, à a ula ga kè à zwānkasao dà, ñ à leyè. A ì ní zwānkasapio daa, à táa'ò

* 21:23 2Kia 9.36

busebuse. 28 Ǿ Dii ò Eliaε: 29 N è lá Ahabu azia búsamεε? Lá à azia búsamεε, má vāipi ke aà uae aà gɔɔo. Aà negɔε ǿ má vāipi ke aà uae.

22

Anabi Mise yá pɔ a su oa Ahabuε (2Lad 18.1-27)

1 A kà wèè àaǿ ké Silio ní Isailio i zika ní kɔoo. 2 A wèè àaǿdepi guu ǿ Yudaɔ kí Yosafa gè Isailio kía lè. 3 A mɔ lè Isailio kía ò a gbéɔne yāa à mè: A dɔ ké Lamɔtu Galada á wá pɔε yāao lò? Kási wi a sia Silio kía wa yākekeo. 4 Ǿ à Yosafa là à mè: Nyɔ gemano ziu Lamɔtu Galadao lé? Ǿ Yosafa wèwà à mè: Wá douε, ma gbéɔá n gbéɔne. Ma sɔɔá n sɔɔne. 5 Ǿ à èa mè: Dii la gia. 6 Isailio kíapi ānabi egenao kāaa gbéɔn òaa pla taawa, ǿ à ní lá à mè: Mā gé ziu Lamɔtu Galadadeɔwa yā, ge mā kāmaboε? Ǿ aa wèwà aa mè: Gé! Dii a ní nanε n ɔziε. 7 Ǿ Yosafa mè: Dii ānabi ku la, wà e wà aà laoa? 8 Ǿ Isailio kía wèwà à mè: Gɔεε ku lo, aà tón Mise, Imela néε. A fɔ yāgbεawéε Diiwa, āma má yeaazi no, asa ili àsi maa omεε ziio, sema a bèε. Ǿ Yosafa mè: Nsu o mào kí! 9 Ǿ Isailio kía a iwae sísi, a òè: Ge n Imela né Mise sísi aà mɔ kpakpa. 10 Isailio kía ní Yudaɔ kí Yosafao baade a kible'ula daa, aa zɔlea ní báaɔwa pówengbēze pɔ kú Samali bíibole saε, ǿ ānabi egenapio lé yāyaaa'o ní aε. 11 Kenaana né Zedekia mɔsi pi lán kóbaɔwa à mè: Dii mè kóbaε beeo ǿ rýɔ Silio zɔzɔð ò ní dεdεð pii. 12 Ǿ ānabipio lé yá dou o mpíi aale mε: Gé lélei Lamɔtu Galadawa, rýɔ fuao. Dii ní nanε n ɔziε. 13 Gbé pɔ gè Mise sísii òè: Anabi dāo lé kè douε lao! Asi maa aale

o kíε. Yã doūpi o s̄o, àsi maa oè. ¹⁴ Ǿ Mise mè: N Dii kuao, yá p̄o Dii òmεε, bee má o kípiε.

¹⁵ Ké à kà, ̄o kí aà là à mè: Mise, wà gé z̄iu Lam̄otu Galadawa yã, ge wà kámaboε? Ǿ a wèwà à mè: Gé léleiwà mè! Nȳo fuao. Dii ní nánε n ɔ̄ziε. ¹⁶ Ǿ kí òè: Ḡen ūma ní ye mà onε nísu εtomεεo ni? S̄iana o ní Diio. ¹⁷ Ǿ Mise mè: Ma Isailio è fāaaa s̄is̄io p̄ōleu lán s̄a p̄o dāna v̄iōwa.* Ǿ Dii òmεε, gb̄é̄pio d̄ōaana v̄io, an baade tá a bε ní a aafiao. ¹⁸ Ǿ Isailio kía ò Yosafae: Ní ma we ya? Mi onε ìli àsi maa omεεo, sema a b̄εεo lò? ¹⁹ Ǿ Mise èa mè: Dii yāma! Ma Dii è z̄ōlea a ḡinaa,† luabe gb̄é̄o zea aà sae p̄ii ɔ̄plaaí ní zε̄io.‡ ²⁰ Ǿ Dii mè: Déme a e k̄onikεmεε Ahabue aà gé lélei Lam̄otu Galadawa, i ga wei? Ǿ wáanε ò kéwa, loot̄ε ò kéwa. ²¹ Ǿ nis̄inae b̄ò m̄ò zè Dii aε à mè: Máme má gé k̄onikεè. Ǿ Dii aà là à mè: Nȳo ke kpelewa ni? ²² Ǿ a wèwà à mè: Má ge s̄oso ká aà ānabiōnε ní léu nis̄in εede ūε.§ Ǿ Dii mè: Nȳo k̄onikεè, níȳo fuao. Ge ñ ke màa. ²³ Màa nis̄in εedepi s̄oso kà n ānabie beēōnε ní léu nípii, kási s̄o àsi b̄èε ̄o Dii ò n yá musu. ²⁴ Ǿ Kenaana né Zedekia gè Mise s̄anke à mè: Zé kpele Dii Nis̄ina sè à ḡoà à gè yā'ònei? ²⁵ Ǿ Mise wèwà à mè: Ḡoo p̄o n ge ul̄ei k̄p̄éu k̄p̄ea, ḡoo bee níȳo d̄ō. ²⁶ Ǿ Isailio kía mè: A Mise k̄u taò w̄éle kía Am̄o ní ma né Yoasio kíi. ²⁷ I oné ma mè aa aà dak̄p̄eu, aaio p̄ēε ní ío k̄pawà ȳoōȳoo e mà ge suò aafia. ²⁸ Ǿ Mise mè: Tó n su aafia, Dii mé i damεε má ònεo. Ǿ Mise èa mè: A baade p̄ii ma yápi mào lò?

* **22:17** Nao 27.17 † **22:19** Isa 6.1 ‡ **22:19** Yob 1.6 § **22:22** 2Tes 2.11-12

Ahabu gaa Lamotu Galada
(2Lad 18.28-34)

²⁹ Isailio kía ní Yudaó kí Yosafao gè Lamotu Galada. ³⁰ Ǿ Isailio kía ò Yosafae: Má azia lileε, mí si ziu. Mpi sǿ ñyǿ ku la ní n kible'ulao daa. Ǿ Isailio kía azia lile à sí ziu. ³¹ A mo lè Silio kía ò a sǿgo dɔaana gbɛɔn baakwi ní plaoɔne à mè: Asu gbɛe we zipiuo, néfɛnenan nò, gbɛzɔɔn nò, sema Isailio kía ado. ³² Ké sǿgo dɔaanapio Yosafa è, aale e Isailio kíaε. Ké aa sùwà, ǿ Yosafa wiilè. ³³ Ké aa è Isailio kía no, ǿ aa aà tò we.

³⁴ Ké gbɛe ka tǿ Isailio gu pǎ yǎi, ǿ à gè Isailio kíapi pà à gè aà mò ula pɛɛkio zǎnguo. Ǿ a ò a sǿgodee: Leliaa wà bo ziu, wà ma wiwie we. ³⁵ Zipi gbǎakù gɔɔ bee, mé wa kipi kúkù a zea a sǿgo guu, aà ae dɔa Siliowa. Gu pó wà aà wíwiupi lé aubɔ, àle ká sǿgo guu. Oosi ǿ à gà. ³⁶ Ké íatè lé gɛ kpéu, zígɔɔ wiilèkǔi aa mè baade tá a bùsuu e a be wéleu. ³⁷ Màa kipi gà, ǿ wà aà gɛ sè sùd Samali wa vì. ³⁸ Wà aà sǿgo pípi Samali íkalekii, gu pó káaluao ì zu'ou, ǿ gbɛɔ mò aà au sǎsǎ lá Dii òwa.

³⁹ Ahabu yǎ kɛnio ku Isaili kíaɔ ladau, yǎ pó a kèɔ píi ní kpé pó a dò ní wesa swaao ní wéle pó a kèkɛ kàleɔ. ⁴⁰ Ké Ahabu gà, ǿ aà né Aazia zǒle aà gbɛu.

Yudaó kí Yosafa
(2Lad 20.31-21.1)

⁴¹ Isailio kí Ahabu kpalablea wè síiɔde guu ǿ Asa né Yosafa gò Yudaó kía ũ. ⁴² Aà wè bla sɔosaide guu ǿ à kpalablèu, à zǒle báawa Yelusaleũ wè baasɔoe. Aà da tón Azuba, Seli néε. ⁴³ A zè ní a mae Asa yǎkɛao

yápii musue, i pãaleo, à yá pò Dii yei kè. ⁴⁴ N beeo i gulesí pò wa bòo daaño. E tia wño sa'owàe, wño tulaletikateá we.

⁴⁵ Yosafa na ní Isailio kíao. ⁴⁶ Aà yá kñio ku Yuda kíao ladau, aà negõnkeyão ní zí pò a kão pii.

⁴⁷ Táakpe káalua kñi pò gò aà bùsuu za a mae Asa goo, à ní mĩde pii. ⁴⁸ Edũ bùsu kía vño, ò Yosafa d̄aana d̄ilené.

⁴⁹ A ísia gó'ilenao kè aa gé vua séi Ofii, kási aai e bò ní táo ísiaao, ò aa wíwi Eziõgebεεε. ⁵⁰ Goo bee ò Ahabu né Aazia ò Yosafae aà to a gbéõ da ísiaa ní aà gbéõ sãnu, ò Yosafa i weio. ⁵¹ Ké Yosafa gà, wà aà mia kpàkõi ní aà deziõ Davidi wéleu, ò aà né Yolaũ zòle aà gbεu.

Isailio kí Aazia

⁵² Yudaõ kí Yosafa kpalablea wè gëo ní plaode guu ò Ahabu né Aazia gò Isailio kía ù Samali, à zòle báawa wè plaε. ⁵³ A yá pò Dii yeio kè à zè ní a de ní a dao yáo ní Nεba né Yeloboaũ pò Isailio dà duunau yãkeao. ⁵⁴ A zòblè Baaliε à aà s̄isi, ò à Dii Isailio Lua pò fèlèè lá a mae kèwa.

Bibeli Luayátaalá
The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin
and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9